

laiškai lietuviams

SPALIS 1997 OCTOBER

ANGELAI IR MES	289	Ses. Ona Mikailaitė
PRANAŠUMAI IR NELYGYBĖS	299	Algirdas Paliokas SJ
MEILĖS PSICHOLOGIJA	300	A.A
AR VISUOMET	303	Juozas Vaišnys SJ
PAMALDUMAS	307	Dalia Staniškienė
AŠ TEBEESU ALKANAS	310	Romualdas Kriaučiūnas
TIKĖJIMAS IŠGELBSTI	313	Chiara Lubich
MALDA	315	Larry Dossey
KUO YRA GRAŽI LIETUVIŲ KALBA?	317	Dalija Markevičiūtė
KALBA	319	Juozas Vaišnys SJ
KNYGOS	320	Red.
TĖVYNĖJE	321	Marija A. Jurkutė
ŠYPSULIAI	323	Red.
TRUMPAI	324	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas įvairių menininkų pieštų angelų nuotraukomis.

Viršelio piešinys - dail. Gražinos Didelytės.

Skyrių vinjetės — dail. Rimanto Dichavičiaus.

Lietuviškas raidynas-Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (USPS 301-540)— LETTERS TO LITHUANIANS is published monthly except bimonthly July/August, for \$20.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

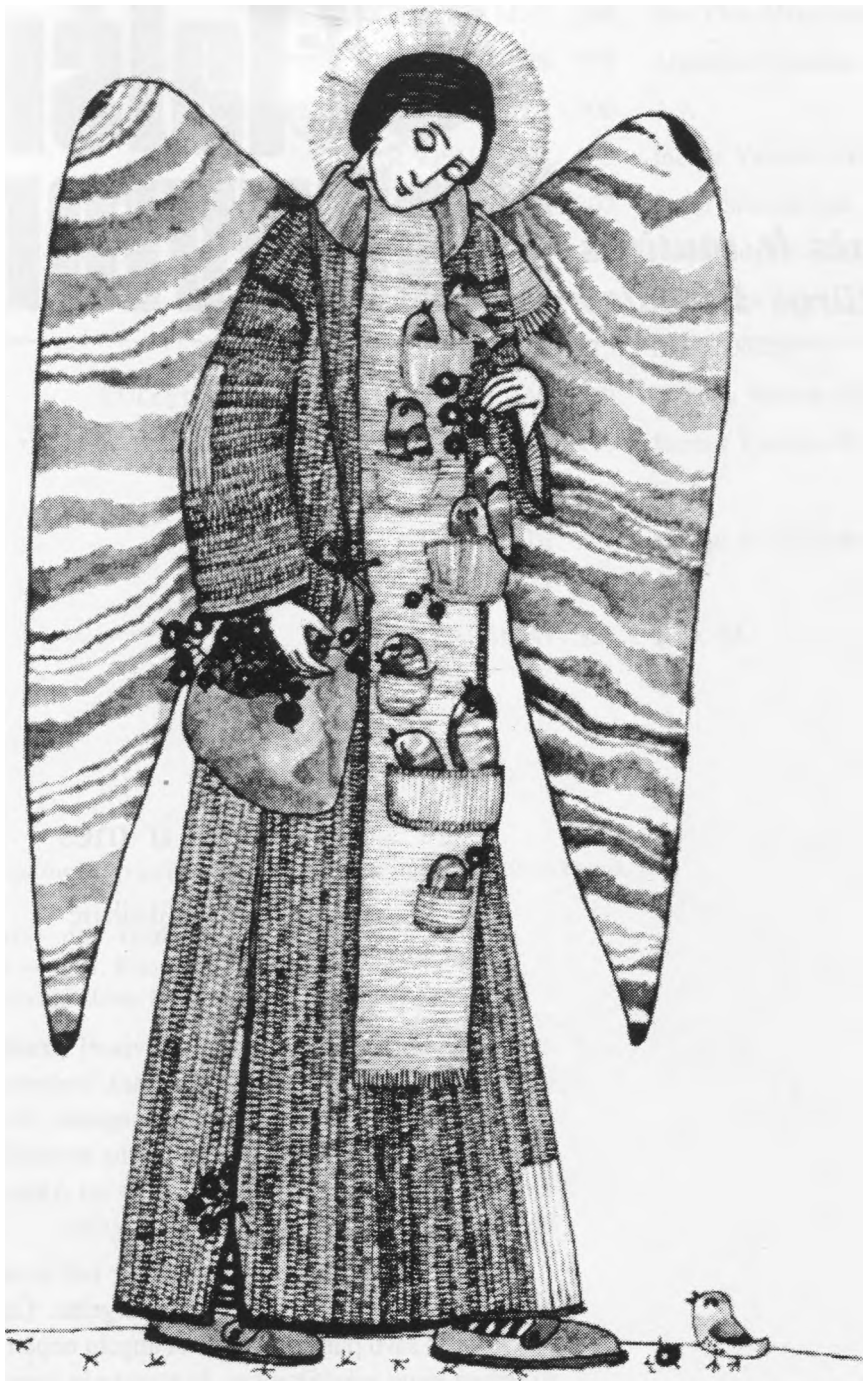
1997 / SPALIS - OCTOBER / VOL. XLVIII, NO. 10

Angelai ir mes

Ses. Ona Mikailaitė

Staiga - angelus matome visur! Krautuvėse iškabinėti spalvingi angelų portretai, žmonės nešioja įsisegę angelus vaizduojančias sagutes; žvakės, sveikiniškai, net pagalvėlės puošiamos angelų atvaizdais. Televizijoje eina populiarī programa *Touched by an Angel*. Knygynuose išstatytos įvairiausios knygos apie angelus.

Visai neseniai buvo nemadinga ir net tiesiog nemandagu povatikaninėje Bažnyčioje minėti angelus. Garsusis Olandų katekizmas savo puslapiuose visai angelų nepaminėjo, nors dėl to vėliau buvo sukritikuotas. Antgamtinio pasaulio nuvertinimas įvyko dėl daugelio priežasčių. Viena jų galbūt buvo stipri Šv. Rašto mokslininko Rudolfo Bultmano (vokiečio liuteronas, 1884-1976) įtaka. Vienoje savo Šv. Rašto studijų, *Kerygma ir mitas* Bulmanas taip rašė: "Negalime naudotis elektra ar radi-

Rudens angelas, A. Žiupsnytė (Kaunas, 1991)

Vasaros angelas

A. Žiupsnytė (Kaunas, 1991)

ju, arba, ligos atveju, vartoti modernias medicinos priemones ir tuo pačiu metu tikėti dvasių pasauliu bei Naujojo Testamento stebuklais". Tuo tarpu Bultmano bendraamžis, Tėvas Pijus (Padre Pio, 1887-1968), dar vaikų būdamas, mėgdavęs vienas melstis, sėdėdamas po medžiu. Čia jis kalbėdavosi su savo angelu sargu. Suaugęs Tėvas Pijus paklaustas sakydavęs, jog nuo vaikystės nuolatos artimai bendravęs su dangiškais būtybėmis, jas regėjęs ir su jomis

kalbėjosi taip, kaip su savo draugais. Apie Tėvą Pijų parašyta daug knygų įvairiomis kalbomis. Jis neabejotinai buvęs švento gyvenimo žmogus, ir jo regėjimus negalima priskirti išprotėjusio žmogaus vapaliojimams.

Rašydamas apie angelų teologiją, mūsų laikų žymiausias teologas Karolis Rahneris taipogi nusiskundžia, jog "Šiais laikais žmonės, nors ir be pakankamo pasiteisinimo, tačiau nemėgsta žvelgti kur nors toliau už savo paprastos, kasdieniškos patirties ribos..." (Encyclopedia of Theology, 1975; p 4-13).

Bet štai, gana netikėtai, populiarią JAV kultūrą užkariavo angelai.

Kas dabar tiki angelais?

Angelais tvirtai tikėjo ir didelį pamaldumą į juos turėjo popiežius Jonas XXIII (1881 - 1963). Tai kitas Bultmano ir Tėvo Pijaus bendraamžis. Rašydamas laišką 1948 m. savo sesutei vienuolei Angelei, vyskupas Angelo Giuseppe Roncalli, ją ragino bendrauti su angelais. "Tavo vienuolinis vardas, kuris ataidi tavo dėdės vyskupo vardą ir taip pat senelio ir marmytės vardus - o šie jau džiaugiasi regima angelų draugyste - turėtų tave paskatinti artimai bendrauti su savo angelu sargu ir tau artimų bei mylimų asmenų angelais sargais... Didelė paguoda pajusti šį ypatingą sargą šalia, šį kiekvieno mūsų žingsnio vadovą, slapčiausių mūsų veiksmų liudininko artumą. Aš pats meldžiuosi į savo angelą sargą bent penkis sykius per dieną... Kai tenka lankytis pas kokį svarbų asmenį Šv. Sosto reikalais, prašau savo angelą susitarti su jo angelu ir teigiamai pakreipti to asmens nusiteikimą..." (iš Jono XXIII laiškų šeimos nariams rinkinio, išleisto 1969 m.). Privačiame pokalbyje su vienu Kanados vyskupu popiežius Jonas prisipažino, jog mintį sušaukti visuotinį susirinkimą jis priskiriaš savo angelo sargo įkvėpimui.

Nuo pat Bažnyčios pradžios (žr. Apaštalo darbų knygą), pradedant šv. Pauliumi ir Bažny-

čios tėvais ir baigiant dvidešimtojo amžiaus po-
piežiais, šventi žmonės tikėjo angelais, prašė ir
susilaukė jų užtarimo ir pagalbos. Savo laiškuo-
se šv. Paulius dažniausiai mini angelus ryšium
su Kristumi, pabrėždamas, jog Jis yra virš visų
angelų bei dvasių. Laiške Timotiejui jis ragina
ši Dievo pašauktąjį jaunuolį: “Aš maldaute mal-
dauju tave Dievo, Kristaus ir išrinktųjų angelų
akivaizdoje, kad nuosekliai laikytumeis šitų
nurodymų...” (! Tim 5,21).

Šv. Augustinas pagarbiai ir dažnai mini
angelus savo raštuose. Jis taip yra
išreiškęs jų svarbą: “Dangaus angelams, kurie
džiaugiasi Dievu savo nuolankumu ir jam tar-
nauja palaimoje, jiems yra pavaldus visas regia-
masis pasaulis ir visa protinga kūrinija”. Nuo
seno šventi žmonės šaukė angelų pagalbos
pavojuose. Šv. Kirilas Aleksandrietis sukūrė
tokią maldą: “Pasigailėk, Viešpatie, visų čia
esančiųjų ir savo šv. Kryžiaus jėga bei angelų
apsauga išvaduok mus iš visokių pavojų ir ne-
gandų: gaisro, potvynių, šalčio, plėšikų, gy-
vačių, piktų žvėrių, iš velnio pinklių bei
puolimų ir iš visokių ligų”.

Šv. Tomas Akvinietis, kartais vadinamas
angeliškuoju daktaru, nes daug rašęs apie ange-
lus, sako, kad Dievas savo Apvaizda nepalieka
žmogų vieną kovoti prieš daug galingesnes pik-
tas dvasias, bet jam padeda savo malone ir ge-
rųjų angelų pagalba. Visais amžiais žmogus
reikalingas dangiškos paramos, nes yra silpnas
ir netobulas kūrinys. Žemėje gyvendamas, žmo-
gus nuolatos yra velnio puolimų taikiny.

Prancūzų filosofas ir garsus pamokslininkas
Bossuetas (17-to amžiaus) yra pasakęs, jog visi
žmonės, prislėgti savo žemiškojo gyvenimo
naštos bei kūniškumo, vaikščioja tamsoje. Visi
savo sielos gelmėje nešiojame pavydo sėklą,
kuri nuolat sprogsta ginčiais, piktumu, apkal-
bomis, šmeižtais, susiskaldymu: kontempliuo-
jančios dvasios, ramybės kupinos, nutildo mūsų
pykčio audras, sušvelnina neapykantos kartėlį ir
veikia kaip neregimi tarpininkai, su Viešpačiu

sutaikydami žaizdotas mūsų širdis” (Bossueto
Raštai III, iš pamokslo Angelų sargų šventei).

Mūsų laikais, kapucinas Tėvas Pijus
(1887-1968), kilęs iš italų žemdirbių
šeimos, nuo jaunų dienų buvo apdovanotas dan-
giškų bei pragariškų būtybių regėjimais.
Antgamtinis pasaulis jam buvo taip artimas,
kaip regimas, žemiškasis pasaulis ir jo gyvento-
jai. Apie tai paklaustas, jis prisipažindavęs, jog
nuo vaikystės nuolatos matydavęs ir kalbėdavęs
sis su Jėzumi ir su Marija ir iškentėjęs baisius
velnio puolimus. Kai jo draugas Tėvas Augusti-
nas 1911 m. apie tai sužinojo, jam buvo sunku
tikėti tais Pijaus regėjimais. “Ar tai reiškia, kad
savo akimis esi regėjęs Madoną?” - stebėjosi
jis. “Žinoma”, - atsakė Tėvas Pijus. “O tu ne?”
Ir jam buvo sunku tikėti, kad jo draugas tokių
regėjimų neturįs. Vėliau Augustinas įsitikino,
jog Pijaus regėjimai ir išgyvenimai negali būti
haliucinacijos. Pijus kartą taip rašė savo drau-
gui: “Negaliu tau apsaityti, kaip tos vargingos
būtybės (piktosios dvasios) mane plaka! Kelis
sykius maniau esąs arti mirties... Kreipiausi į
savo angelą... ir pagaliau jis pasirodė, skrajo-
damas aplink mane ir savo angelišku balsu
giedodamas giesmes dieviškai didybei...”
Tėvui Pijui jo vidaus gyvenimas - malda,
mąstymai, pokalbiai su Dievu ir bendravimas
su neregimuoju pasauliu - buvo svarbiausia jo
gyvenimo patirtis. Jo dvasiniai džiaugsmai
pasireiškėdavo lygiagrečiai su aštriausiais pikto-
sios dvasios puolimas bei gilia sielos tamsa. Sa-
vo angelo pagalbą jis patyrė ne vien as-
meniškai, bet ypač užtardamas kitus, kuomet
angelas nukreipdavo jo maldas kur reikia, arba
net nuvesdavo pas tą asmenį, kuris tuo metu
ypač buvo reikalingas dvasinės paramos (žr.
Padre Pio: The True Story, C. Bernard Ruffin).

Ką Šv. Raštas sako apie angelus?

Hebrajų kalba žodis *mal'ak*, o graikų *ange-
los* reiškia pasiuntinys. Žodžiai nurodo šios
dvasinės būtybės užduotį arba misiją, bet ne

jos prigimtį. Senojo Testamento angelai yra Dievo palydovai ir tarnai, tai šventos būtybės, kartais vadinamos “Dievo sūnumis”. Minimos ir tam tikros angelų rūšys. Kerubinai supa Dievo sostą ir saugo dangaus karalystės vartus. Jeruzalės šventykloje jie atvaizduojami savo sparnais dengią arką. Serafinai - tai *ugningieji*, kurie gieda Dievui garbės giesmes.

Psalmėse angelai yra žmonių saugotojai, pvz., Ps. 91, 11: “Juk jis palieps savo angelams, kad saugotų tave, kur tik eitumei”.

Jie šlovina Dievą ir vykdo jo paliepimus: “Šlovinkite Viešpatį visi jo angelai - galingieji, vykdantys jo įsakymą” (Ps 102,20). Angelai yra ten, kur garbinamas Dievas: “Iš visos širdies dėkoju tau, Viešpatie; angelų artume giedu šlovės giesmę” (Ps 138,1). Angelai sudaro Dievo *kareiviją*, t.y. jam pavaldžią ir paklusnią kariuomenę, pvz., “Šlovinkit Viešpatį dangaus kareivijos!”

Nors angelai minimi seniausiuose Senojo Testamento tekstuose: Išėjimo knygoje (Iš 23,20) Dievas siunčia gerąjį angelą saugoti Izraelio tautą, - ST knygoje galima atsekti ir tam tikrą angelų sąvokos ryškėjimą bei vystymąsi. Jobo knygoje, pavyzdžiui, angelams priskiriama ne tik apsaugos užduotis, bet ir kenkimo arba išbandymo misija (Job 1, 6-12; 2,1-10). Vėliau angelų misija tampa vien teigiama: žmonėms padėti, saugoti nuo pavojų, pranešti Dievo norus, nešti žmonių maldas Dievui, vadovauti tautų likimo įvykdyme. Pranašų knygoje angelas paruošia Izaiją jo pranašiskai veiklai skelbti Dievo žodį tautai, nuvalydamas jo lūpas (Iz 6,7). Nuo pranašo Ezechiello laikų angelas pranašui išaiškina jo regėjimo prasmę (Ez 40,3) ir tuomet ši užduotis tampa būdinga apokaliptinei literatūrai, pvz., Danieliaus knygai ir Naujojo Testamento Apreiškimo knygai.

Potremtinėse (t.y. žydams grįžus iš Babi-

lonijos tremties) Šventraščio knygoje randame didelį susidomėjimą angelais. Apie juos kalbama kaip apie savitus individus ir jiems duodami vardai, nurodantys jų veiklą: Rafaelis, t.y. “Dievas gydo” (Tb 3,17); Gabrielius - “Dievo didvyris” (Dn 8,16); Mykolas - “Kas kaip Dievas?” (Dn 10,13). Nors Tobito knyga yra romantiška novelė apie vienos žydų šeimos nuotykius, ji įdomi ir tuo, kad joje angelas Rafaelis yra vienas iš pagrindinių veikėjų. Jis pasirodo žmogišku pavidalu, ir jo užduotis ne vien saugoti jaunąjį Tobito sūnų ir būti pasiuntiniu, bet jis taip pat veikia kaip maldos tarpininkas, išbandymo vykdytojas ir gydymo nešėjas.

Senajame Testamente netrūksta atvejų, kai angelai pasirodo žmonėms žmogišku pavidalu, pvz., Abraomui, Hagarai, Lotui, Mozei, Jozuei, Gideonui ir kitiems. Šiems ypatingą vaidmenį Dievo plane turintiems asmenims angelai yra Dievo siųsti nurodyti dieviškąją valią.

Angelai minimi kone visose Naujo Testamento knygoje. NT autoriai pasinaudoja ST knygų žiniomis bei įvaizdžiais ir taip pat tuolaikine žydų tradicija. Laiške žydams duodamas gana tikslus angelų apibūdinimas: tai “tarnaujančios dvasios, išsiųstos tarnauti tiems, kurie paveldės išganymą” (Žyd 1,14). Senojo Testamento angelai - tai galingos ir baimę keliančios būtybės o Naujajame Testamente jie pasirodo kiek švelnesni bei draugiškesni. Tačiau kaip Dievo ir neregimojo pasaulio atstovai, jie vis viena žmonėse sukelia nuostabą ir baimę, ir todėl prisistato sakydami: “Nebijokite!” NT mini ir įvairias angelų rūšis, tačiau jų hierarchijos laipsniai įvairuoja ir tai nėra nusistovėjęs mokslas, o tik antraeilis dalykas. Angelų ypač gausu Apreiškimo knygoje ir taip pat autoriaus Luko raštuose - Evangelijoje ir Apaštalų darbuose.

Angelai figūruoja Jėzaus gyvenime ir jo kalboje. Jie apsirėiškia itin svarbiais Jėzaus gyvenimo momentais: apreiškimo ir įsikūnijimo metu (Lk 1, 19-26); gimimo metu (Lk 2,9-14); gundy-

mo dykumoje metu (Mt 4,11); kančios metu (Lk 22,43). Jie skelbia ir Jėzaus prisikėlimą (Mk 16,6; Mt 28,5; Lk 24,4-6; Jn 21,12-13).

Jėzaus kalba apie angelus kaip apie tikras, veiklias ir jam gerai pažįstamas būtybes. Angelai paskirti žmones saugoti ir tuo pačiu metu jie regi Dievo Tėvo veidą (Mt 18,10). Drauge su Dievu jie džiaugiasi nusidėjėlių atsivertimu (Lk 15,10). Nors jie nežino paskutiniojo Teismo dienos, tačiau jie dalyvaus to Teismo sprendimų įvykdyme (Mt 24, 36; Mt 13,39 ir 49). Nuo Jėzaus kančios meto angelai jam tarnauja ir jis gali šauktis jų pagalbos (Mt 26,33). Angelai lydės Jėzų Antrojo jo Atėjimo metu (Mt 25,31 ir 2 Tes 1,7; Apr 14, 14-16). Vėlyvesniuose NT raštuose ypač pabrėžiama, jog angelų pasaulis paklusnus bei pavaldus Kristui (1 Tim 3,16; 1 Pt 1,12; Kol 1,15).

Apaštalų darbų knygoje kur pasakojama apie Jėzaus sekėjų Bendrijos augimą ir plėtotę, angelų pagalba pirmiesiems apaštalams rodo Dievo Apvaizdos veikimą jaunutėje Bažnyčioje. Net tautų perversmai ir valdovų persekiojimai negali sustabdyti Bažnyčios žygio į platųjį pasaulį.

Apreiškimo knyga, kuri buvo parašyta kaip tik didelių persekiojimų metu sustiprinti krikščionių viltį, ne tiek pranašauja apie būsimus laikus, kiek užtvirtina Dievo pergalę per Kristų prieš visokio blogio grėsmę Dievo karalystei. Pagal šventraštinę apokaliptinę tradiciją, ypač sekant pranašo Ezechielio ir Danielio knygomis, Apreiškimo regėtojas dažnai kalba apie angelus, kurie žino Dievo planą ir padeda jį vykdyti. Jie atskleidžia ir vykdo amžinuosius Dievo sprendimus. Apreiškimo knygos angelai yra didingos ir galingos būtybės. Jie, kaip ir visame ST bei NT, yra ryšinininkai tarp dangaus ir žemės ir liudija dvasinių jėgų buvimą bei veiksmingumą mūsų pasaulyje.

Ką katalikų Bažnyčia moko apie angelus?

Katalikų Bažnyčia, remdamasi Šventuoju

Raštu, moko, kad angelai yra. Tai paskelbė Laterano IV susirinkimas bei Vatikano I susirinkimas. Nors galime nustepti, jog angelai nepaminėti Nikėjos susirinkimo suformuluotame tikėjimo išpažinime, tačiau jie priklauso tai “neregimajai visatai”, kurią sukūrė Dievas. Lietuvoje naujai išleistame Katalikų Bažnyčios katekizme (Kaunas, 1996), apie angelus rašoma taip: “Dvasinių, nekūninių būtybių, kurias Šventasis Raštas vadina angelais, egzistavimas yra tikėjimo tiesa. Tai aiškiai tvirtina tiek Raštai, tiek ir visa Tradicija” (p. 77). Toliau trumpai apibūdinama, angelų prigimtis: jie yra “grynai dvasiniai kūriniai, jie turi protą ir valią, yra asmenys ir nemirtingi. Tobulumu jie pranoksta visus regimus kūrinius. Tai rodo jų garbės spindesys” (p. 78). Sutraukiamas daugelio amžių mokslas apie angelus teigimu, kad jie “veikia nuo pat pasaulio sukūrimo ir visoje išganymo istorijoje; iš tolo ir iš arti jie skelbia išganymą ir tarnauja dieviškam planui” (p. 78). Toliau rašoma jog “... visą Bažnyčios gyvenimą lydi paslaptina ir galinga angelų globa” (p. 79). Ir mūsų asmeniniame gyvenime angelai turi savo vaidmenį: “Nuo kūdikystės iki mirties jie žmones saugo ir juos užtaria. Šalia kiekvieno tikintčiojo būna angelas globėjas ir ganytojas, vedantis jį per gyvenimą” (t.p.).

Kelios pastabos apie angelologijos istoriją

Tai, kas taip sutrauktai Katekizme išreikšta, užtruko ilgus amžius suformuluoti. Bažnyčios tėvai pradėjo rašyti apie angelus, nes pirmaisiais Bažnyčios amžiais tikėjimas dvasinėmis būtybėmis buvo plačiai paplitęs ir turėjo įvairių klaidamokslių priemaišų, pvz., gnostikų galvosenos. Ketvirtąjo a. pabaigoje vietiniai Laodikėjos ir Frigijos susirinkimai sudraudė krikščionis, kurie “pasitraukia nuo Dievo Bažnyčios, nuo jos nusišukdami ir atsiduodami angelų garbinimui it pridengtai stabmeldystei”. Jau Laiške kolosiečiams stipriai pabrėžiama, kad Kristus yra virš visko, “kas regima ar neregima, ar tai sostai, ar viešpatystės, ar kunigaikštystės, ar

galybės, - visa sutverta per jį ir jam” (Kol 1,16). Čia laiško autorius išvardina to meto mokslą apie angelų hierarchijos laipsnius ir drauge įspėja, jog jokios dvasinės būtybės nėra aukštesnės už Kristų.

Senovėje būta daug įvairių samprotavimų apie šias dvasines būtybes, ir senovės žmogui buvo visai nesunku jomis tikėti. Persų Zoroastro religijoje angelai stipriai pasireiškia. Žydiškasis Talmudas tvirtino, jog kiekvienas žydas gimdamas gauna vienuolika tūkstančių angelų jį saugoti. Viena pačių seniausių Turkijos šventovių skirta arkangelui Mykolui pagerbti, kurį turkai musulmonai laiko apdovanotu gydymo galia.

Todėl pirmaisiais Bažnyčios amžiais buvo svarbu išryškinti tikrąjį mokymą apie angelus nuo įvairių priemaišų bei perdėjimų. Rytuose Dionizas areopagietis rašė pirmą sistematišką studiją apie angelus daugmaž 500 metais. Vakaruose tuo pačiu metu rašė Grigalius Didysis, sekdamas šv. Augustino mokymą apie angelus. Tai buvo didelių visuomenės ir Bažnyčios perversmų metais. Šie raštai davė pagrindą viduramžių angelologijai. Žymusis to amžiaus angelų prigimties ir jų veikimo aiškintojas buvo šv. Tomas Akvinietis, užsitarnavęs angeliškojo daktaro titulą.

Apie angelus rašė šv. Bernardas, ypač ragindamas pamaldumą į angelą sargą: “Kad turėtumėte pasitikėjimą angelais, broliai, nuolat bendraukite mintimis bei nuoširdžia malda su tais, kurie visuomet yra šalia jus guosti bei saugoti”. Rašė ir šv. Jonas nuo kryžiaus, ir daugelis kitų Bažnyčios pripažintų šventųjų bei mokytojų.

Kas rašoma apie angelus mūsų laikais

1960 m. išėjo domininkono Pie-Raymond Regamey knyga, Kas yra angelas? Tai dalis 20-ojo a. katalikų enciklopedijos, kuri tęsiama ir po Vatikano II susirinkimo. Šio tomo apie angelus autorius kalba apie modernųjį žmogų, kuris

nelabai linkęs angelais tikėti. Jis mumyse įžiūri tris tam priešiškus nusiteikimus. 1. Bijome, kad apreiškimas gali būti įvairių mitų iškreiptas. Dangiškos kariuomenės bei angelų hierachijos skamba savotiškai ir primena absoliutinių valdovų laikus. Dievas, it rytietiškas potentatas, apsuptas savo dvariškių bei tarnų, jau nebėra mums priimtinas įvaizdis. 2. Šiuolaikiniam žmogui taip pat nepriimtina idėja, kad mūsų pasaulį tvarkytų kažkokios nematomos būtybės. Žmogaus proto ir valios pakanka. 3. Be to, žmogui visada buvo ir yra nelengva suvokti dvasinę būtybę. Mūsų laikų gamtos mokslai bei technikos pažanga mus nuteikia tikėti vien tuo, ką galima akivaizdžiai įrodyti.

Tačiau ir moderniam žmogui, o ypač artėjant prie dutūkstantųjų metų, verta susimąstyti ties gana akivaizdžia gėrio ir blogio kova mūsų pasaulyje. Amžių išmintis nurodo, jog ir mes dalyvaujame didžiulėje lemtingoje dvasinėje dramoje, kuri nesiriboja vien mūsų vidaus konfliktais, bet yra ir galingų dvasinių jėgų kova, pasireiškianti pasaulyje ir visatoje.

Po Vatikano II Susirinkimo kalbos apie angelus lyg ir nutilo. 1976 m. tuomet populiarus teologas Ladislaus Boros parašė knygą, *Angels and men*, kurios pratarinėje pastebi, jog “Reikia nemažai drąsos nūdien rašyti apie angelus...” Jo manymu, angelų pamiršti negalima, nes jie mums padeda suprasti Jėzų. Angelai yra Jėzaus rodyklės bei ženklai.

Viena įdomiausių šios knygos tezių yra, kad asmens atsivertimo arba Dievui atsivėrimo momentu, vadinamuoju *kairos* momentu, ypatingai veikia *Dievo dvasia* arba *Jėzaus dvasia* arba angeliška būtybė, kuri tarpininkauja, kad asmenį pasiektų Dievo teikiama malonė. Boros sako, kad norėdami kitiems krikščioniškai tarnauti, turime ypač rodyti jiems didelį atjautimą (*compassion*), nes tenka spręsti, kada ateina tas malonės momentas paskiram asmeniui. “Krikščionis, o ypač ganytojas, turi leisti būti Jėzaus vadovaujamas, arba jo ‘angelo’, kuris padeda at-

skleisti, kaip jam dera bendrauti su šiuo asmeniui malonės momentu. Tuomet, nežiūrint jo silpnumo, nemokytumo ar net nuodėmingumo, jis gali tapti Dievo angelu šiam gyvam žmogui šiuo unikaliu, nepakartojamu momentu” (p. 113).

Anot Boros, kadangi angelai visais laikais atskleidžia Jėzų, jei yra „jo angelai” ir todėl visuomet veikia, kai Dievas duoda žmogui malonę praregėti ir pamatyti Jėzų. Čia klasikinis pavyzdys yra diakono Pilypo pokalbis su Etiopijos ministru (žr. Apd. 8, 26-39). „Viešpaties angelas” Pilypui nurodo, kur laukti atvykstančio svetimtaučio bei kaip jam paaiškinti Izaijo knygą. Etiopietis suvokia Jėzų kaip kenčiantį išgelbėtoją ir prašosi krikšto.

Angelų veikimas mūsų gyvenime

Prancūzų žurnalistas George Hubert parašė knygą apie angelų veikimą mūsų gyvenime, kuri prancūziškai buvo pavadinta *Mon Ange Marchera Devant Toi*, išleista Paryžiuje. Anglišką jos vertimas išėjo Airijoje 1983 m., ir galop ji buvo išspausdinta JAV. Ši knyga vertinga tuo, kad autorius, remdamasis Bažnyčios mokymu ir šventų žmonių patirtimi, atskleidžia, kaip angelai mums padeda kasdieniniame gyvenime ir koks turi būti mūsų pamaldumas į juos. Ši knyga išėjo dar gerokai prieš dabartinį populiarių susidomėjimą angelais.

Mūsų kultūroje nemadinga kalbėti apie gimtąją nuodėmę, nors su dideliu entuziazmu bei įsitikinimu diskutuojame apie blogus ir gerus *genus*. Katalikų Bažnyčia nuo seno palaiškė Šv. Rašto žmogaus sampratą, jog jis Dievo sukurtas geras, bet su giliai pažeista prigimtimi, kuri perduodama iš kartos į kartą. Šis įgimtas pažeidimas siekia pačias mūsų fizines, psichines ir dvasines gelmes ir nuolatos mus vargina bei silpnina. Kovoje su blogiu savyje bei išorėje mes dažnai net nesugebame atpažinti subtilių to blogio apraiškų, nei iš kur jos kyla.

Piktoji dvasia veikia į mūsų tą sugadintą

prigimtį ir veiksmingai mus įtaigauja per medžiaginį pasaulį, per mūsų vaizduotę ir jusles, per mūsų silpnumus bei polinkius. Todėl mums nuolat reikia Dievo malonės *terapijos* ir gerųjų angelų apšvietimo, apsaugos ir paramos. Savo Apvaizdos dėka Dievas mus silpnus nepalieka patiems gintis prieš už mus stipresnes jėgas.

Žmones, kurie stengiasi gerai gyventi ir nuoširdžiai siekia gėrio, piktoji dvasia sutrikdo įvairiais būdais, pvz., ragindama į per didelę veiklą, kuri ilgainiui išvargina ir išsekina jų dvasią. Jie nebeturi laiko melstis, nurimti, negali susikaupti, juos nuolat kas nors trukdo ir trikdo. Dievo angelai, kurie patys nuolat garbina Dievą net ir didžiausioje veikloje, mus skatina ir mums padeda melstis. Šv. Vincentas Paulietis taip kalbėdavo savo įkurtos vienuolijos seserims: „Piktasis viską daro mus atitraukti nuo maldos, nes jis gerai žino, kad jeigu nuo pat ryto tuščią minčių dvasia mus pirmoji užvaldys, tada ji mums ir vadovaus per ištisą dieną”.

Angelai nuolat pasilieka nesudrumstoje ramybėje bei darnoje. Blogis jų nejaudina ir neišmuša iš vėžių, nes jie daug geriau supranta Dievo Apvaizdos planus negu mes. Mums reikia tai apmąstyti, pakelti mintį ir širdį į Dievą. Šv. Augustinas išmintingai pastebi, jog Dievas nepanaikina blogio pasaulyje, o išveda gėrį iš blogio. Šv. Jonas nuo kryžiaus ragina mus savyje ugdyti angelų ramybę blogio akivaizdoje, ypač kai matome savo artimo nuodėmes, dėl kurių aimanuojame arba šokame artimą reformuoti, dažnai su blogais rezultatais, nes kaip evangelijoje pasakyta, nematome „rąsto savo akyje”.

O kai mus pačius ištinka kančia, nemalonumai, bandymai, kai žmonės mus įžeidžia, apkalba, nuskriaudžia, koks įsiliepsnoja mumyse pyktis ir kerštas! Tada tikrai esame dideliame pavojuje, nes tuomet mūsų veiksmai plaukia iš jaudrintų jausmų, kurie užtemdo protą. Veikdami iš to savo pykčio, su įsitikinimu teisinamės, jog siekiame teisingumo! Tokiu atveju ypač

reikia nurimti, atsiverti dieviškai įtaikai. O tai daryti padeda angelai, ypač mūsų angelas sargas.

Angelai mus saugo ne vien medžiaginiuose dalykuose, bet jų veikimas liečia mūsų psichinį gyvenimą bei dvasines nuotaikas. Viena prancūzų mistike, pasižymėjusi proto aiškumu, taip apibūdina angelų įtaką: “Kai siela yra vienybėje su angelais, ji patiria lyg ir savo galių sustiprinimą. Kaip astronomas savo teleskopu atranda naujus horizontus, kurių natūralus jo regėjimas nesiekia, panašiai per dvasinį kontaktą su angelais siela patiria protavimo ir meilės sustiprinimą”.

Bet juk tai nėra taip labai nuostabu. Gyvenime esame patyrę, kaip, bendraudami su gerais ar net šventais žmonėmis, jaučiame gėrio dvelkimą, jo patrauklumą, norą patiems to gėrio siekti. Panašiai ir gerųjų dvasių pasaulis švyti skaidra, šiluma, gerumu. Gerasis mūsų angelas mus įtaigauja, nors dažnai nesuvokiant, kaip ir iš kur ta įtaka mus pasiekia. Nei gerieji, nei piktieji angelai negali tiesiogiai užvaldyti mūsų proto ar valios; jie gali tik netiesiogiai mus paveikti, pvz., per vaizduotę.

Mūsų aplinka mus veikia daug stipriau negu tuo momentu sąmoningai sugebame suvokti. Kai teko pusantrų metų gyventi ir dirbti Lietuvoje, prisimenu, kad kartais apimdavo kažkokia slogi nuotaika. Kartą nuėjau į vieną Kauno muziejų pasižiūrėti Žiupsnytės paveikslų parodos. Jos tematika: angelai. Spalvos gyvos, bet drauge švelnios. Akis ypač gaivino melsva spalva (ji rišama su gydymu). Salėje buvau viena su tais paveikslais. Eidama nuo vieno prie kito, pajutau ramybę ir džiaugsmą, gerumo dvelkimą. Išėjau iš ten su giedria, pakilia nuotaika. Kitą sykį pasikviečiau draugę tų paveikslų apžiūrėti, ir ji taip pat prisipažino nusiraminusi, pragiedrėjusi. Tie angelų atvaizdai mus abi teigiamai veikė. O ką bekalbėti apie autentišką angelų įtaigaujamą mūsų dvasiai, kai meldžiamės, kai darome pastangas kelti mintis į Dievą...

Ar angelus palikome savo vaikystės katekizme?

Paprastai vaikai labai mėgsta pasakojimus apie angelus ir mielai priima mokymą, jog kiekvienas turime savo angelą sargą. Gal prisimename paveikslus, kur baltai apsirengęs angelas dideliais sparnais apgaubęs lydi vaikus per tamsią girią ar per tiltą virš bedugnės... Gal ir mūsų tikėjimas angelais liko prie tų gražių vaikystės prisiminimų.

Bet angelai nėra pasaka. Ir jie mums dar labiau reikalingi, kai išėję į pasaulį, turime grumtis su visa tuo, kas griaua mūsų tikėjimą ir silpnina ryžtą daryti gera. Nuo senų senovės Bažnyčios tėvai, rabiniškoji tradicija, įvairūs viduramžių pasakojimai kalba apie angelus, padedančius žmonėms pagundų metu, gelbstinčius sunkumuose, užrašančius jų gerus darbus.

Yra toks senas pasakojimas apie dykumoje gyvenantį atsiskyrėlį pirmaisiais Bažnyčios amžiais. Daugelį metų jis meldėsi, pasninkavo ir atgailojo už pasaulyje gyvenančius žmones, prašydamas jiems Dievo malonės. Pagaliau jis paseno, ir kasdieninė kelionė prie vandens šaltinio atsinešti vandens tapo varginanti ir įkyri. Kas rytą pasiėmęs savo medinius kibirus, senukas ėjo karštu smėliu semtis vandens, skūsdamasis ir murmeldamas. Prisėmęs vandens, dūsausdamas žingsniavo atgal, šluostydamas prakaitą. Bet štai jam beeinant, už nugaros pasigirdo duslus balsas skaičiuojantis kažką: 100.-001, 100.002, 100.003 ir t.t. Apsigrėžęs, senukas atsiskyrėlis nieko nematė. Juk jis vienų vienas toj dykumoj. Ir vėl žingsniuoja toliau, ir vėl girdi skaičiavimą. Dar kartą apsigrėžęs pamato didžiulę būtybę, kuri jam sako: “Eik sau tolyn ir nekreipk dėmesio į mane. Aš skaičiuoju tavo žingsnius, kad galėčiau juos įrašyti Gyvųjų knygoje. Nenoriu išleisti nė vieno tau priklausančio nuopelno nei malonių, kurios dėl tavęs atiteks kitiems. Žinok, kad niekas nenuveina veltui - niekuomet”. Ir pasakojimas baigiasi tuo, kad atsiskyrėlis savo trobelę nukelia dar toliau

nuo vandens šaltinio, kad jam reiktų dar toliau eiti.

Dieviškoji pagalba bei rūpestis lydi visus “geros valios žmones”. Joan Webster Anderson knygoje *Kur vaikšto angelai (Where Angels Walk)*; Guideposts, New York, 1992) radau įdomų pasakojimą apie protestantų misionierių dr. Raymond Edman. Būdamas tik dvidešimt trejų metų, jie su savo jauna žmona 1923 m. išvyko į Pietų Ameriką, į Ekuador prie Andų kalnų to krašto indėnams skelbti Dievo žodį. Jie ten įsikūrė, bet evangelizacijos darbas sunkiai sekėsi. Indėnai buvo priešiški nusistatę prieš atvykėlius. Juos apmušdavo akmenimis ir net maisto jiems buvo sunku nusipirkti turgavietėje. Apsitvėrę tvora nuo įsibrovėlių, jauna misionierių pora nusiminė, jog jų pastangos eina veltui. Jie pasijuto vieniši, atmesti. Ir štai vieną dieną Raimondas išgirdo kažką beklebinant lauko vartelius. Išėjęs pamatė ten bestovinęčią indėnę moterį, apsirengusią įprastais kalnų indėnų rūbais - didele, sunkia skrybėle, karoliais, apsigaubusią melsva skara. Ji paklausė: “Ar jūs esate tie žmonės, kurie atvyko mums papasakoti apie gyvąjį Dievą?” Nustebęs Edmanas pritarė, kad taip. Tuomet pakėlusį ranką ji ėmė laiminti jį ir jo namus bei melsti jam drąsos atlikti savo misiją. Po kelių minučių ji nuleido ranką, nusišypsojo ir pasižiūrėjo į jį spindinčiom akim. Tada jis susigriebė atkelti vartelius ją įsileisti vidun, bet kai vėl pakėlė galvą, ji buvo dingusi. Veltui jis lakstė šen bei ten, jos ieškomas, gatvėje niekas jos nebuvo matęs angelą. Tik vėliau jis susiprato matęs angelą - ir tai tokiu įdomiu pavidalu! Po trisdešimties metų Raimondas Edmanas aprašė tą įvykį straipsnyje “Ir aš mačiau angelą” (I Too Saw an Angel, 1959).

Nors mūsų medžiaginiuose dalykuose pasiskendusi kultūra nenori pripažinti dvasinio pasaulio, jis yra. Tačiau jo apraiškos keistos, iškreiptos: ypač paskutiniu metu mėgstama vaizduoti piktąją dvasią, velnius, visokias baisybes kenkiančias žmogui. Gal todėl beveik spontaniškai pasireiškė dabartinis angelų fenomenas. Gal ir dėl to, kad blogio jėga pasirodanti tokia didelė, beveik neįveikiama, štai iškilo ir gėrio jėga. Šv. Jonas nuo Kryžiaus kadaise rašė, kad kai padidėja žmonių vargai, ir Dievo gailestingumas tuomet didesnis.

Mūsų laikais daug kalbama ir apie mirtį, bet su didele baime, pasibaisėjimu. Ir mes ne vienas baukščiai pamąstome, kaip iškėsime senatvę, sunkią ligą, ilgas kančias. Mūsų tikėjimas nurodo, jog ypač tada, mirties atveju, Dievas mums siunčia pagalbą pareiti per tamsų skėnį iš mirties į gyvenimą. Tradicinė Bažnyčios malda, kuri dažnai giedama, lydint karstą iš bažnyčios, šaukiasi angelų palydos mirusiajam:

*Dangun telydi jo/jos vėlą angelai,
tepatitinka ją ateinančią kankiniai
ir tenuveda į šventąją džiaugsmo būstinę.*

*Angelų chorai tegul jo/jos vėlę priima,
kad su visais šventaisiais
galėtų džiaugtis amžinuoju atilsiu.*

(iš laidotuvių apeigų)

PRANAŠUMAI IR NELYGYBĖS

Algirdas Paliokas SJ

Bene skaudžiausiai žmogų žeidžia nelygė. Vaikystėje, jaunystėje ir vėliau šios strėlės negailestingai smigo, žalojo, dažnai palikdamos ilgai negyjančias žaizdas. Jau nuo vaikystės kartu atsiradęs aitrus pranašumo ir galios ilgesys nedavė ir neduoda ramybės, paveikdamas mūsų planus ir gyvenimą. Į kodėlčiuko *kodėl* lengva atsakyti. Bet kodėlčiukai užauga ir pamato, kad būties, pasaulio ir netgi savo gyvenimo problemos anaip tol ne visos išsprendžiamos. Neatsakytieji klausimai, kažkokiais klodais nusėsdami sieloje, palaipsniui atima savaiminį vaikystės džiaugsmą bei nerūpestingumą. Jeigu krikščioniškoji pasaulėžiūra, teisingai aiškinanti gyvenimo realijas, žmoguje bręstų greičiau nei jo kūnas, to tikrai nebūtų.

Betgi nelygė dažnai prasideda nuo gimimo. Vienas ateina į pasaulį pagal paskutinį technikos žodį įrengtoje klinikoje, kitas verkia ir verks, nes jam trūksta ne tik pieno, fizinės ir dvasinės šilumos, tėvo ir namų ir tiek daug ko, kad jau nuo tada padaro jo gyvenimą be ateities.

Nelygė arba kitų pranašumai matomi kiekviename žmogaus gyvenimo tarpsnyje, kiekvienoje žemės vietoje, praėjusiuose laikuose ir bus busimuosiuose. Kokios reikia galios, kiek geravališkumo, kad bent stokojančius būtų galima pasotinti jau nekalbant apie lygę. Žmonija bandė tai daryti ne kartą. Prisiminkime Paryžiaus komunos laikus ir mūsų amžiaus ateistinių materializmą. Aišku, idėjos, valdžios ir sistemos neišsprendė šito, nors ėjo po laisvės, lygės ir brolybės vėliava. Supuvo ir griuvo visa, kas buvo statoma be Dievo. O kad iš to pasimokytų bent jau ateinančios kartos!

Ką Dievas sako apie tai? Prisimename Evangelijos vietą apie turtuolį, kuris ištaigingai gyvendamas kasdien puotaudavo; ir vargšą Lozorį, kuriam būdavo labai gerai, jei tekdavo

trupiniai nuo puotos stalo. Pirmojo gyvenimas bėgo galios, sveikatos ir turto saulėtoje dienoje. Antrojo - ligos, vargo ir alkanumo naktį. Visą visą gyvenimą taip ir nė kiek kitaip. Dažnai žmogus, kaip ir tas turtuolis, jaučia pranašumą prieš kitus. Jam reikia vis daugiau to, ką turi, ir to, ko dar neturi. Ar būna riba? Ne visada. Pranašumai ir ypač kai jų daug, kai jie dideli - pavojingi.

Stebėkime laimės liniją, brėžiamą begalinio ilgumo laiko juostoje. Visas Lozorius pilnas vargo gyvenimas, jo pradžia ir pabaiga tik taškelis, tik vertikalčiai krintanti žemyn žemės gyvenimo linija ir kita: iš vargo ir kančios vietos lygia-grečia linija šaunanti aukštyn į dangaus laimės pilnatvę. Ir toliau, tame laimės lygmenyje, amžinai horizontaliai besitęsianti. Turtuolio laiko juostoje vertikali žemiško gyvenimo linija aukštyn, po mirties žemyn, žemiau už Lozorius nukrentanti ir horizontaliai, bedugnės lygmenyje į amžinybę įeinanti ir amžinai nebeišskylanti. Žemės gyvenimo tik taškas, tik plonytė vertikali linija prieš amžinybės šviesmečiais ar parsekais matuojamą ir neišmatuojamą horizontaliąją laimės ar nelaimės lygmens liniją. Taškas ir begalybė! Žemės gyvenimas ir amžinybė! Ar tai galima palyginti?

Kristus - ne raudonarmietis! Jis nesikėsina į turtuolio turta. Aiški Jo užuojauta vargšui ir nerimas dėl turtuolio. Dėmesio! Žemiški pranašumai jam kelia susirūpinimą ir nerimą. Pranašumo akimirka ir toliau kančios bei nevilties amžinybė. Žmonės mato vienaip, Dievas kitaip. Kol esame kūne, mūsų regėjimas klaidingas. Mes visi galime suklysti kartu su tuo turtuoliu, siekdami pranašumo įvairiausiuose dalykuose. Tikrai visi šie laimėjimai akimirkai, po kurios mirazai dingsta, ir lieka vien kančios begalybė.

Kaip Dievas sprendžia nelygės proble-

Meilės psichologija

A.A.

Meilė - labai svarbus, reikšmingas žmogaus jausmas. Ir labai sudėtingas. Tai jausmų, intelektualių pergyvenimų, pojūčių, visapusiško aktyvumo kompleksas, kurio dėka žmogus peržengia savojo *aš* ribas. Susiliesti su kitu žmogumi, ypatingu būdu jį pajusti, įsijausti į jį, tapti jo dalimi, neprarandant savo individualybės, savo *aš*.

Kokios svarbiausios sudedamosios meilės dalys ir kokie jos požymiai?

Visų pirma - tai pats neegoistiškiausias aktas, atsidavimas kitam žmogui be jokių sąlygų.

Mylimam žmogui mes atiduodam savo jausmus, suvokimą, interesus. Ir kuo daugiau žmogus duoda, tuo daugiau visko lieka ir jam pačiam. Tai kito žmogaus ir savęs pažinimas per bendravimą su juo. Juo labiau, kad tai nepaprastas pažinimas. Tai žmogaus esmės pažinimas, jo pačių geriausių galimybių, jo asmenybės, apsivaliusios nuo atsitiktinio, praeinančio, pažinimas. Pagaliau tai pagarba kitam žmogui. Priėmimas jo tokio, koks jis yra, su jo teise į savąjį tobulėjimo kelią, laisvę, be bandymų pakeisti jį, perauklėti. Tai atsakomybė už tą žmogų, netgi didesnė už save. Tai rūpestis juo. Jeigu motina nesirūpina savo vaiku, mes nepa-

tikėsime, kad ji myli jį. Taip ir su meile. Pabandykime iš jos atimti nors vieną anksčiau minėtą komponentą, ir ji taps nepilna.

Meilė tarp vyro ir moters, merginos ir jaunuolio, būtent erotinė meilė, turi savyje dar keletą papildomų komponentų. Pirmiausia noras kuo maksimalesnės vienybės su mylimuoju. Tokio siekimo nebūna tėviškoje meilėje. Erotinė meilė reikalauja ypatingo išskyrimo, kai tuo tarpu tėvai gali vienodai mylėti visus savo vaikus. Moteris arba vyras siekia mylėti tik vieną žmogų. Ir galų gale erotinė meilė siekia intymaus artumo, kūniško suartėjimo, specifinės lytinės meilės.

Reikia būtinai pasakyti, kad meilė, kiek ji priklausytų nuo mūsų įgimtų savybių, yra beveik nuo mūsų nepriklausoma. Norime mes to, ar nenorime, kažkokiam mūsų asmenybės išsivystymo laipsnyje jinau prasiverš. Mes įsimylime tik iš savo vidinio poreikio mylėti. Ir gali pasitaikyti, kad įsimylime visai netinkamą, tos meilės nevertą žmogų. Bet vėlgi - kuo turtingesnė žmogaus natūra, kuo didesnės galimybės pažinti mylimą žmogų, didesnės galimybės juo rūpintis, tuo mūsų meilė gali būti galingesnė ir gilesnė.

mą? Labai paprastai. Jis iškelia vieną ypatingą pranašumą, virstantį amžina žmogaus didybe Jo karalystėje. Mūsų santykis su ko nors stokojančiais pagimdo arba pasmerkimą, arba karalystės paveldėjimą: "Ateikite mano Tėvo palaimintieji, paveldėkite nuo pasaulio sukūrimo jums paruoštą karalystę! Nes aš buvau išalkęs, ir jūs mane pavalgydinote, buvau ištroškęs, ir mane pagirdėte" (Mt 25, 34-35). Ir viskas už žemės akimirka!

Yra Dievas ir Jo reikalai. Yra Bažnyčia ir jos reikalai, yra tauta ir jos reikalai, yra artimas ir jo reikalai. Anas turtuolis žiūrėdamas nematė, girdėdamas negirdėjo. Mes matome minėtus reikalus, jaučiame dvasinį, moralinį ir materialinį skurdą, išgirstame prašančiųjų balsus... Kaip viską žemėje galima patobulinti, taip lygiai ir santykius su didžios svarbos dalykais ir su stokojančiaisiais. Ir tepadedu mums visiems gerasis Dievas!

Pasirodo, mylėti ir būti mylimam ne taip jau paprasta. Tos pastangos iš mūsų daug pareikalauja.

Ir meilė, pilnavertė, sudėtinga, žmoguje formuojasi pamažu, iš lėto, etapais. Kiekvieno žmogaus meilės istoriją sąlygiškai galime suskirstyti į 4 etapus.

1. Meilės kūdikystė. Tai periodas, kuris trunka maždaug iki 12 metų. Jo būdingiausi bruožai: schematiškumas, meilės abstraktumas. Šiame amžiuje įsivaizduojama meilė nekonkreči, neindividualizuota. Vaikas dar negali suvokti nei savo meilės, nei savo meilės objekto kaip individo. Vaikas turi poreikį meilei apskritai. Jo meilėje ypač daug fantazijos, oro pilių, princų ir princesių. Neįsivaizduojame, ką turėtume duoti kitam žmogui, kokių reikia būti meilėje pačiam. Erotinis aspektas kol kas užima labai nedidelę tos meilės dalį. Apie ją vaikas turi dar mažesnį suvokimą, kaip apie meilę apskritai. Šitas periodas jausmų formavime užima ne mažiau reikšmingą vietą kaip ir kiti periodai. Dabar formuojasi asmenybė, jos sugebėjimai kurti, pažinti, gerbti, tai yra tokios savybės, be kurių pilnavertė meilė toliau neįmanoma. Jeigu tos savybės dėl kokių nors priežasčių nesivysto ar vystosi nepilnai - susidaro rimtas pavojus. Pavojinga, jeigu tas periodas užsitęsia iki 15-20, o kartais ir daugiau metų. Tada meilėje žmogus labai ilgam užsibūna oro pilyse. Dėl vaikiško meilės suvokimo jis negali arba bijo surasti konkretų žemišką žmogų, kurį būtų galima mylėti ir būti mylimu, kurio meilė keistų ir jo paties asmenybę, pradėtų naują jos formavimosi etapą. Pasakų pasaulis - svarbus žmogaus gyvenime, bet realus gyvenimas svarbesnis, sudėtingesnis, turtingesnis ir įdomesnis.

2. Meilės vaikystė. Jos amžius maždaug nuo 13 iki 18 metų. Ji prasideda tuo momentu, kai žmogus vieną kartą pamilsta konkretų asmenį.

Šito periodo ypatybės meilės jausmas be galo intensyvus. Jaunas žmogus per labai trumpą laiką nepaprastai pasikeičia, tiesiog tampa

kitu, perlipa per savo senąjį "aš". Meilė tampa pačiu svarbiausiu faktoriumi jo gyvenime. Deja, šitas jausmas be galo vienpusiškas. Jis pats, tas jausmas, svarbesnis už žmogų - meilės objektą. Tame žmoguje jis mato idealą, tai, ką būtent trokšta matyti, ne tai, kas yra iš tikrųjų. Kartais visai nemato to žmogaus, jį visą užvaldo vien savi pergyvenimai. Iš dalies dėl to jauną žmogų sukausto baimė, jis darosi drovus, pasyvus. Jeigu pirmasis periodas paprastai neįvertinamas žmogaus gyvenime, tai antrasis - dažniausiai pervertinamas. Ir čia slypi visi jo pavojai.

Šią meilę mes vertiname kaip meilės viršūnę. Tai meilė, kuri esą nepasikartojanti, "stipresnė už visas", vėlesnė meilė - tik blyškus jos šešėlis. Aišku, pirmąją meilę pervertiname. Stengiamės jos laikytis įsikibę. Bandom "bet kuria kaina" įsigyti meilės objektą, kaip nuosavybę. Bandome meilę išlaikyti jos pirmąsioje ekstazėje, be galo intensyvią.

Visa tai gali sulėtinti teisingą meilės rutuliojimąsi. Suprantama, kad jausmai, pergyvenimai šitame periode yra iš tikrųjų labai intensyvūs, labai ryškūs. Šitas amžiaus periodas ypatingai išsiskiria jausmų turtingumu ir tikru meilės "alkiu". Kaip ten bebūtų, bet meilė šiame periode negali žmogui duoti tiek, kiek iš jos tikimasi, tiek, kiek ji mums savo palaimos pažeria vėliau.

Tai paaiškinama tuo, kad žmogus dar nemoka meilės "kalbos", jis nemoka išreikšti savęs, savo jausmų, negali giliau bendrauti, nemoka savęs sutapatinti su kitu žmogumi.

Dėl to pirmoji meilė - dažniausiai "nelaiminga meilė". Jauni žmonės nesugeba teisingai pasirinkti meilės objekto. Nemokėjimas bendrauti veda į nesupratimą ir nesusipratimus, daro nuoskaudas, sukelia pavydą, konfliktus.

Taigi meilės vaikystė reikalauja sau jautraus dėmesio, bet ne idealizacijos. Meilė dar augs, šakosis, turtės. Dėl to nepatariama skubėti su meilės prisipažinimais. Prisipažinimai įpareigoja, o po to pasirodo, kad meilės objektas neatitinka idealo, kad bendrauti sunku. Meilė šitame

periodė visada sukelia aplinkinių smalsumą. Ir dėl to nesėkmės gali sukelti nereikalingų komentarų, pašaipėlių. Jos bus tuo skaudesnės, kuo giliau pagrįstos.

Kaip sakiau, jauni žmonės tuo metu būna ypač drovūs, nedrąšūs. Nereikia skubėti šitų bruožų atsikratyti.

Reikia pridurti, kad dauguma jaunų žmonių pergyvena keletą susižavėjimų, kai kada vienu ir tuo pačiu metu. Tai padeda žmogui palyginti savo jausmus, juos valdyti.

Apskritai šitas amžiaus periodas, jei dar pridursime, kad jaunas žmogus turi mokėti save valdyti, sąmoningai tvarkyti savo jausmus, žinoti, kas yra savikontrolė, gali tapti lemiamuoju jo asmenybės išsivystyme.

3. Meilės jaunystė. Ji prasideda tada, kai jauni žmonės patiria visus tuos jausmus, išgyvenimus, būdingus meilei, bet jau moka juos išreikšti, išsakyti tiek bendraudami intelektualiai, tiek intymioje, lytinėje meilėje. Šiame periode nusistovi pastovus ryšys tarp vyro ir moters. Žmonės vis giliau pažįsta vienas kitą, visą kito sielos turtingumą ir savo silpnybes. Šiame periode jau įmanomas kuo pilnesnis sutapatinimas savęs su kitu žmogumi, persikūnijimas į kitą žmogų, mokėjimas džiaugtis mylimojo artumu, vertinti, branginti, kam dar nebuvo pribrendę ankstesniuose perioduose. Bendravimo džiaugsmas, noras keisti save, darytis geresniu - yra būdingiausias meilės bruožas. Taip, šitas periodas daugiausia duoda žmogui, bet jis daugiausia ir pareikalauja iš mūsų. Dažniausiai dabar individas pajunta savo netobulumą, netobulumą žmogaus, kurį myli, dargi praranda tikėjimą meile, tik šį kartą daug sąmoningiau suvokdamas kodėl.

Dažnai vienas iš mylinčiųjų žūtbūt užsigeidžia tapti tokiu, koku jį nori matyti mylimas žmogus, ir tuo pačiu lyg tapti jo nuosavybe. Arba atvirkščiai: paversti savo nuosavybe kitą žmogų. Tai pasireiškia reikalavimu: "Jeigu tu mane myli, tu privalai... gera žmona turi būti tokia". Tokiu atveju griūva viena pagrindinių

meilės sąlygų - pagarba. Per didelis prisitaikymas prie kito žmogaus apvagia asmenybę, nuskurcina ją. Ir dėl to ji ilgainiui darosi nepilnaverčiu partneriu meilėje. Pasipriešinimas tokiems reikalavimams sukelia konfliktus, prievartą - didžiausią meilės priešingybę.

Pavojingas ir susižavėjimas "meilės menu", "meilės technika" vietoj tikrosios meilės. Malonumai, kuriuos patiria besimylintieji, turi būti meilės rezultatas, bet ne jos tikslas. Meilės laimė daug sudėtingesnė ir didesnė, negu jutiniai malonumai. Vien geidulio patenkinimas arba "techninė meilės pusė", ypač jeigu tuo dar piktnaudžiaujama, sukelia bodėjimąsi, persisotinimą, o jautresnius žmones net sudirgina. Geriausias vaistas prieš tokį reiškinį - savarankiškumas, kuo didesnė besimylinčių nepriklausomybė. Ir būtinai laikytis principo: meilėje visų pirma duoti, o tik paskui imti.

4. Subrendusi meilė. Ji būna tarp žmonių, ilgą laiką pragyvenusių santuokoje. Šiame periode meilė pasiekia savo viršūnę, nors išoriškai jos beveik nepastebi, dargi su ja apsipranta ir jos nejaučia patys besimylintieji. Kokie jos charakteringiausi bruožai? Visų pirma mylimas žmogus realiai priimamas toks, koks jis yra - su savo visais privalumais ir ydomis. Jo ydos, kurios dažniausiai glaudžiai siejasi su dorybėmis, negąsdina ir neatstumia, bet atvirkščiai - kai kurie trūkumai tik sustiprina meilę. Žmogus, kuris mus myli, mumyse pastebi ir atranda daug daugiau gera, negu mes patys apie save žinom. Ir dėl to mes daromės geresni, nes mylintis žmogus, pažindamas mūsų galimybes, išprovokuoja mus gėriui. Štai kodėl tiek daug mylimų žmonių, išvydę save naujomis, mylinčio akimis, keičiasi ne dienomis, bet valandomis: iš nepasitikinčio, drovaus, suirzusio, niūraus pesimisto tampa ramiu, pasitikinčiu, stipriu žmogumi. Tai dar vienas meilės stebuklų.

Saugoti žmogų nuo jo paties trūkumų, padėti jam įveikti juos ir tuo pačiu tobulėti: tik tokia meilė gali vadintis didžiuoju amžinosios kūrybos aktu. Be galo didelės galimybės kūry-

AR VISUOMET "TYLA YRA GERA BYLA"?

Juozas Vaišnys SJ

Visiems turbūt aišku, kad dažnai yra daug geriau ir protingiau patylėti negu per daug kalbėti. Dažniausiai ir prieš artimo meilę nusikalstame, ne tylėdami, bet per daug ir bereikalingai kalbėdami. Užtat ir turime labai išmintingą priežodį "Tyla yra gera byla". Vis dėlto yra atvejų, kada nusikalstame tylėjimu, kai būtinai reikia kalbėti. Ir Šv. Raštas sako, kad yra laikas tylėti ir yra laikas kalbėti. Tai yra jautrus klausimas, reikalingas daug apdairumo ir protingumo.

Čia trumpai pažvelgsime į tas aplinkybes, kada žmogus yra įpareigotas kalbėti apie savo ir kitų nusikaltimus bei blogus darbus.

Kada kalbėti apie save?

Pirmiausia bus naudinga porą žodžių pasakyti apie tai, kada žmogus yra įpareigotas kalbėti apie save, nors jam tai būtų ir nemalonu. Žmogus nėra įpareigotas net ir artimiausiems asmenims pasakoti intymių savo sąžinės dalykų. To negali reikalauti nei vyras iš žmonos, nei motina iš dukters, nei tėvas iš sūnaus. Žinoma, ši taisyklė tinka tik tada, kai eina kalba apie

grynai asmeniškus sąžinės dalykus, kurių niekas neturi teisės žinoti. Yra žmonių, kurie kiekvieną smulkmeną laiko paslaptimi ir "sąžinės dalyku". Jie yra labai užsidarę, neatviri, jaučia lyg kažkokį malonumą viską nuo kitų slėpti. Ko nors paklausti, jie visados atsako vienu žodžiu: "Nežinau". Kartais jie patys užsimeina apie kokį nors dalyką, bet paskui jo nepasakoja, norėdami lyg kitą paerzinti arba pasirodyti, kad jie moka laikyti paslaptis. Tai yra labai vaikiška, nenuoširdi ir nedraugiška. Paprastai dideli plepiai, kuriems negalima patikėti jokios paslapties, neturi daug draugų, bet gal dar nesimpatiškesni ir vienišesni yra tie, kurie yra pilni paslapčių, kurių žodžius ir kalbas persunkia ne atvirumas ir nuoširdumas, bet vien tik sukumas ir visiškai nereikalinga diplomatija.

Žmogus niekad nėra įpareigotas savęs apkaltinti, išskiriant du atvejus: a. išpažintyje, b. tada, kai, slepiant savo kaltę, kitas žmogus turėtų nekaltai nukentėti. Išpažintis yra žmogaus prikėlimas iš dvasinės mirties arba dvasinių jo ligų gydymas. Kaip gydytojas, norėdamas geriau žmogui padėti, turi tobulai

bai atsiveria ir auklėjant vaiką. Tėvai moko savo vaiką matyti ir persiimti viskuo, kas gera, kas yra juose pačiuose, ir šitaip tveria naują žmogų, geresnį už save. Ir tuo pačiu kuria ir patys save.

Subrendusi meilė taupi žodžiams. Ji mažakalbė, bet užtat dosni darbais.

Turi ir šitoji meilė savo pavojų. Pirmasis - tam tikras apsipratimas su tuo jausmu, lyg jis būtų savaime suprantamas ir natūralus. Pamirštama, kad meilė reikalauja nuolatinio dėmesio, kai kurių sąmoningų pastangų.

Antras pavojus - pagunda naujai meilei, naujam žmogui, dažnai jaunesniam, su ryškesniais jausmais, nežinomybės elementais, rizikos, noro pakartoti meilės vaikystę ir jaunystę. Bet dažniausiai toks bandymas, sugriaudamas brandžiąją meilę, apvilia: po sudėtingos, pilnutinės meilės, žmogus negali grįžti į praeitį ir naująja meile džiaugtis taip kaip jaunystėje.

pažinti jo kūną, taip ir dvasinis gydytojas - kunigas turi gerai pažinti žmogaus dvasią, jo klaidas, įpročius ir palinkimus, norėdamas padėti jo dvasiai ir pagydyti jos ligas. Todėl kuo atviriau išpažintyje išsipasakosi visas savo dvasines problemas, tuo labiau kunigas galės tave pažinti ir duoti naudingesnių patarimų. Čia jau nė nekalbama apie būtiną reikalą išpažintyje pasakyti visas sunkias nuodėmes. Jeigu kas bent vieną sunkią nuodėmę tyčia nuslėptų, išpažintis būtų šventvagiška - nė viena nuodėmė nebūtų atleista, tik prisidėtų dar nauja šventvagystės nuodėmė.

Antras atvejis, reikalaujantis savo kaltės prisipažinimo, yra tada, kai teisindamasis apkaltintum kitą arba kai taip aplinkybės susideda, jog už tavo nusikaltimą yra apkaltintas ir nuteistas visai nekaltas žmogus. Tada būtinai reikia prisipažinti, jei tai yra vienintelė galimybė išgelbėti nuo bausmės arba nuo praradimo garbės visai nekaltą žmogų.

Paminėjome šiuos du atvejus, kada nepasakyti kokio nors savo blogo darbo būtų didelis nusikaltimas, bet visiškai nenorime tvirtinti, kad tik šiais dviem atvejais reikia apie savo kaltes kalbėti. Ypatingas atvirumas yra reikalingas su savo tėvais ir kitais auklėtojais. Auklėtojai tik tada savo darbą galės naudingai atlikti, jeigu auklėtinį gerai pažins, jei žinos gerus ir blogus jo charakterio ir prigimties pasireiškimus. Apie savo klaidas kalbėti visados yra sunku, tačiau tai gali būti labai naudinga charakterio formavimui. Klysti yra žmogiška, prisipažinti, kad suklydai - labai garbinga; bet klysti ir stengtis visokiais būdais savo klaidas paslėpti yra silpno charakterio ženklas.

Kada kalbėti apie kitus?

Kalbant apie kitus žmones, bendra taisyklė yra tokia: kuo daugiau kalbėsi apie kito žmogaus geras savybes ir mažiau apie blogas, tuo bus geriau. Ši taisyklė tinka ir tada, kai kalbi su tuo pačiu asmeniu, kuriam nori nurodyti jo klaidas, kad jas pažintų ir jų vengtų. Daug dau-

giau pasieksi, jeigu ne tiek kalbėsi apie jo klaidas, kiek apie geras savybes ir gerus darbus. Naudingiau yra nurodyti dorybę, kurios reikia siekti, bet ne klaidą, kurios reikia vengti. Siekiant dorybių, savaime mažės ir klaidos. Norėdamas kitą atpratinti nuo melo, ne tiek stenkis jam įrodinėti, kaip yra negražu meluoti, bet nurodyk, kaip yra gražu ir garbinga visados tiesą kalbėti. Jei matai, kad kitas yra tinginys, stenkis jį įtikinti, kad jis sugeba kokią nors darbą labai gerai ir greitai atlikti ir paprašyk, kad tikrai iki tam tikro laiko jis tą darbą atliktų. Jeigu kitas yra labai linkęs į pyktį, kalbėk su juo apie tai, kaip yra gražu ir vyriška susivaldyti. Jeigu jis kada nors tikrai susivaldo ir neišlieja savo įprasto pykčio, atkreipk į tai dėmesį ir jį už tai pagirk, pasakyk, kad jis turi stiprią valią ir moka suvaldyti savo aistras. Taip elgdamasis tikrai daugiau laimėsi, negu nurodinėdamas kito klaidas.

Dar daugiau apdairumo reikia, kalbant apie nesamus asmenis. Senovės patarlė sako: "De mortuis et absentibus aut bene aut nihil" (apie mirusius ir nesamus asmenis reikia arba gerai kalbėti, arba visai nekalbėti). Dar norime paminėti tuos atvejus, kada būtinai reikia atitinkamiems asmenims pranešti apie kitų blogus darbus. Šis klausimas jaunimui yra labai aktualus, nes daugeliui šioje srityje yra daug neaiškumų. Kai kurie mano, kad kam nors pranešti apie kitų nusikaltimus visuomet yra blogos darbas - išdavimas. Paprastai tie, kurie kalba tada, kai nereikia, nekalba tada, kai reikia.

Skleisti visuomenėje be reikalo kito žmogaus klaidas ir nusikaltimus, nors ir tikrai įvykusius, yra tikras išdavikiškumas. Tačiau gali būti tokių atvejų, kad, norėdamas paslėpti tikro nusikaltėlio blogus darbus, išduosi visai nekaltą žmogų, pakenksi visuomenei arba kokiai nors organizacijai. Todėl tokiu atveju tylėti bus ne mažesnis nusikaltimas už neteisingus šmeižtus arba nereikalingą kito išdavimą. Juk ir katekizmas moko, kad dalyvauji kito nuodėmėje, jeigu tyli, kai jis blogai ir nuodėmingai elgiasi.

Jeigu policija stengiasi surasti kokį nors visuomenei pavojingą piktadarį, tu esi sąžinės įpareigotas jį išduoti, jeigu gali. Jeigu neišduosi ir jį slėpsi, jeigu jis nebus sugautas ir nubaustas, gal jis ir daugiau nusikaltimų padarys, žudydamas ar apiplėšdamas nekaltus gyventojus. Tam tikra prasme ir tu būtum jo nusikaltimų dalyvis, kad, galėdamas tuos žmones nuo piktadario apsaugoti, nieko nedarei. Negalima sakyti: "Ne mano kiaulės, ne mano pupos - kas man darbo!" Ne! Tu esi visuomenės narys, todėl esi įpareigotas saugoti visuomenę nuo visokių nelaimių ir blogybių, nuo neteisingų užpuolikų ir skriaudėjų.

Reikalinga tėvams pranešti apie jų vaikų nusikaltimus ir auklėtojams apie jų auklėtinių blogus darbus, jeigu kito kelio užkirsti tiems nusikaltimams nėra. Nesakome, kad visuomet, be jokių sąlygų, yra kiekvienas įpareigotas tuoj tėvams ar auklėtojams išpasakoti visus jų vaikų ar auklėtinių blogus darbus. Reikia labai gerai įsidėmėti, kad kalbėti apie kitų klaidas yra būtina tik tada, kai yra tikras reikalas, kai nekalbėdamas pakenktum arba tam pačiam asmeniui, kuriame pastebėjai klaidą, arba bendruomenei bei šeimai, kuriai tas asmuo priklauso. Bendrai kalbant, kuo mažiau žmonių klaidos ir nusikaltimai visuomenėje išplis, kuo greičiau visa tai bus užslopinta, tuo bus geriau. Todėl ir kalbėti apie kito klaidas reikia tik tuo tikslu ir ta prasme, kad greičiau užkirstum kelią jų plitimui. Čia reikia žiūrėti, koks yra tos klaidos pobūdis ir kokios aplinkybės. Kartais bus geriau visai nieko nekalbėti ir kuo greičiau ta klaidą pamiršti, kartais bus geriau apie tą klaidą pakalbėti akis į akį su ją padariusiu asmeniu, o kartais gali būti reikalinga apie tai painformuoti to asmens tėvus, globėjus, auklėtojus ar viršininkus.

Tad išvada tokia: a. jeigu matai, kad toji klaida buvo padaryta tik atsitiktinai ir nėra pavojaus, kad ji būtų toliau kartojama - geriau visiškai tylėti; b. jeigu tau atrodo, kad tas asmuo ir toliau tą klaidą kartos, nes gal jos rimtumo gerai nesupranta - pakalbėk su juo pačiu apie

tai, primink jam tos klaidos pavojingumą ir blogas jos pasekmes; c. jeigu manai, kad kalbėjimas su tuo asmeniu nieko nepadės, tik galbūt jį įžeis ir paskatins dar labiau savo klaidoje užsisipirti, tada telieka vienintelis kelias - painformuoti apie tai jo auklėtojus ar viršininkus, kad jie savo autoritetu užkirstų kelią tos klaidos kartojimui ir plitimui, kad jie sudraustų arba, jeigu reikia, ir nubaustų tą nusikaltėlį. Kartais čia gali būti naudinga ne tėvams ar viršininkams apie tai pasakoti, bet kokiam nors artimam to nusikaltėlio draugui, kuriuo jis pasitiki ir kurio klauso. Kai kuriais atvejais draugas gali daugiau padėti negu viršininkai. Bet kalbėti apie kito klaidas ir nusikaltimus su kitais asmenimis, kurie nieko negali padėti, visuomet yra žmogaus apkalbėjimas ir nusikaltimas prieš artimo meilę.

Štai vienas kitas konkretus pavyzdys paillustruoti minėtoms mintims. Kokios nors organizacijos valdybos posėdyje yra svarstoma, kad reikėtų tam tikrą asmenį apdovanoti, pakelti į aukštesnį laipsnį, arba paskirti kokioms nors pareigoms. Vienas valdybos narys žino apie tokius to asmens nusikaltimus ir apie jo būdo blogas savybes, dėl kurių tas asmuo tikrai yra nevertas kokio nors paaukštinimo, ir jo paskyrimas atsakingoms bei viešoms pareigoms gali pakenkti organizacijos vardui, jis savo blogu pavyzdžiu galės užkrėsti ir kitus, jo globai pavestus organizacijos narius. Ar šis valdybos narys gali tylėti, manydamas, kad apie kitą blogai kalbėti yra negarbinga? Priešingai, būtų labai negarbinga tylėti! Tokiu savo elgesiu galėtų pakenkti ne tik organizacijai, bet gal ir tam pačiam asmeniui, nes gal dabar nedaug kas apie jo klaidas žino, bet kai jis bus paskirtas atsakingoms pareigoms, visų akys į jį bus labiau atkreiptos ir jo klaidos pastebėtos. Taigi ne kalbėdamas, bet tylėdamas, šiuo atveju nusikalstam prieš artimo meilę, todėl esi įpareigotas organizacijos valdybą apie to asmens netinkamumą painformuoti. Žinoma, čia bus naudinga priminti, kad jeigu tame posėdyje būtų kunigas,

kuris apie to asmens nusikaltimus žino tik iš išpažinties, jis jokių būdu negalėtų apie tai kalbėti, taip pat jam yra griežtai draudžiama ir kokių nors kitų būdu tomis išpažintyse girdėtomis žiniomis pasinaudoti ir, nors ir netiesiogiai, stengtis, kad tas asmuo nebūtų paaukštintas.

Kitas pavyzdys. Mokykloje atsirado labai blogas berniukas, kuris savo negražiomis kalbomis ir visokiais nešvariais darbais užkrečia ir kitus moksleivius. Ar kiti gali tylėti ir slėpti nuo mokytojų to berniuko blogus darbus? Jokių būdu! Kiekvieno rimto moksleivio pareiga yra pranešti mokytojams apie visiems pavojingą to jų draugo elgesį, kad jie galėtų jį patį pataisyti arba bent kitus apsaugoti nuo jo blogos įtakos. Tai turi būti daroma ne iš kokios nors neapykantos ar keršto, bet iš gryniausios artimo meilės. Tam berniukui gal bus labai nemalonu, kai mokytojai apie jo darbus sužinos, bet reikia atsiminti, kad vaistai beveik visuomet yra kartūs ir nemalonūs, tačiau būtinai reikalingi žmogaus sveikatai; operacija visuomet yra skaudė, bet kartais ji yra vienintelė priemonė išsaugoti žmogaus gyvybę.

Taip pat kiekvieno padoraus žmogaus pareiga yra pranešti mergaitei apie blogas savybes to berniuko, su kuriuo ji draugauja ir tikisi sukurti šeimą, jeigu manoma, kad ji to nežino ir vėliau, kai po vestuvių sužinos, bus labai nelaiminga.

Tik norime dar labai rimtai priminti, kad visais šiais atvejais apie kito klaidas galima kalbėti tik tada, kai esi visiškai tikras. Deja, iš praktikos žinome, kad žmonės dažnai labai lengvapėdiškai kitus pasmerkia be jokio pagrindo. Kilus kokiam nors įtarimui, reikia labai uoliai viską ištirti ir tik tada, jei esi visiškai tikras ir jei matai būtiną reikalą, galima su atitin-kamais asmenimis apie kitų klaidas kalbėti.

Kaip tik dėl to pavojaus, kad gali kartais įtarti visai neteisingai, visuomet yra naudingiau ne su kitais, bet su tuo pačiu asmeniu pirmiausia apie jo pastebėtas klaidas kalbėti. Galbūt, kai tu jam tai užsiminsi, išgirsi iš jo tikrus jo elgesio motyvus ir pamatysi, kad tie veiksmai, kuriuos tu laikei blogais, yra labai kilnūs ir girtini. Tas asmuo, jeigu tikrai yra protingas, taip pat neužsi-gaus, bet bus tau dėkingas, kad išdrįsai jam savo įtarimus atvirai pasakyti ir davei progos viską išsiaiškinti.

Šv. Teresė savo *Sielos Istorijoje* mini labai gražų pavyzdį, iš kurio matyti, kaip kartais žmonės, iš paviršiaus spręsdami ir nežinodami tikros intencijos, net heroiškiausią ir kilniausią veiksmą gali laikyti nusikaltimu.

“Vieną dieną poilsio metu sesuo vartininkė atėjo prašyti, kad viena seserų jai padėtų. Vaikiškai troškau būti panaudota tam darbui, ir pasirinko kaip tik mane. Tuojau ėmiau dėti į pintinėlą savo darbelį, tačiau, matydama, kad ir mano kaimynei būtų labai malonu padėti vartininkei, tyčiomis delsiau, bene galės ji vietoje manęs nueiti. Sesuo, laukusi padedama, prikišo man paskubos trūkumą ir tarė šypsodamasi:

- Tariaus, kad nepraleisi progos laimėti dar vieną perlą, į savo vainiką, tačiau ryžais labai pamaži.

Visos vienuolės, kurios tai matė, buvo įsitikinusios, kad aš taip pasielgiau vien dėl įgimto nerangumo” (Sielos Istorija, 120 psl.).

Taigi atsargiai su per daug greitais sprendimais ir kito žmogaus smerkimais! Kilnus žmogus viską iš kilniosios pusės greičiau pamato, o nedoras - iš blogosios. Teisingai šv. Paulius sako: “Nesuteptiems visa yra švaru, o suteptiems ir netikintiems nėra nieko nesutepta, nes yra sutepta ir jų sąžinė, ir jų protas”(Tit 1,15).

Pamaldumas

(Konkurse premijuotas rašinys)

Dalia Staniškienė

*O kad išgirstumėt šiandien,
ką jis jums byloja:
“ Tegul jūsų širdys nebūna storžievės,
kaip anuomet prie Meribos,
kaip tyruose Masos dieną,
kur jūsų senoliai įžūliai mane bandė,
nors stebuklus mano matė!”...*

95 psalmė

*Pamaldumo Dvasia, padėk mums
kūdiikiškai mylėti Dievą, mūsų Tėvą,
šventai jį garbinti ir uoliai jam
tarnauti.*

Iš maldos į Šventąją Dvasią

Vis labiau pastebiu, kaip dažnai įvairiose situacijose mus sukausto baimė: bijom ką nors pradėti, nes gal nespėsime užbaigt; bijom kitam bėdoj padėti, nes gal tai mus įpareigos tą pagalbą tęsti; bijom rytojaus, nes nežinom, ką jis atneš... Užmirštam, kieno rankose yra tas rytojus. Sako, kad drąsa nėra baimės stoka, o tik pasiryžimas daryti tai, ką reikia, nesvarbu, kad bijom. Galima dar kitaip pasakyti: baimė yra drąsa pasimeldus. (“Fear is courage that has said its prayers.”)

Šiandien aš žinau, kad baimė - tai tikro, nuoširdaus pamaldumo priešas. Rodos, taip paprasta ir lengva: pasimelsk, pavesk visus savo rūpesčius Dievui, ir daugiau nebėra ko bijoti! Bet esam žmonės, dažnai klumpame, ir todėl nuolatos turime su visokiom baimėm kovoti, kliudančiom mums tapti pamaldžiais.

Tikrasis pamaldumas tai nėra kiek rožinių sukalbėsi, kaip dažnai bažnyčion užbėgsi, kiek novenų atliksi. Tikrasis pamaldumas - tai noras visiškai atsiverti Tam, kuris mus sutvėrė ir veda,

padeda mums nugalėti baimes ir gyventi laimingą, prasmingą gyvenimą, nesvarbu, kiek ten bėdų ar negalių pasitaiko. Tikrasis pamaldumas - tai nuolatinis nusiteikimas maldai ir gėriui ir bandymas tai įgyvendinti savo kasdienybėj. Dažnai jungiame maldą su jausmu: jei neįsivačiu kažkokio dvasinio pakilimo, džiaugsmo, tai negera malda. O, maldai jausmas nėra pagrindinis dalykas. Kartais nieko neįsivačiu, o malda yra tikrai gili ir nuoširdi.

Nelengva melstis ir būti pakiliam stovy, ypač sunkiai ligai užklupus. Kartais gali būti taip sunku ir skausminga fiziškai, kad išvis negali melstis. Tokiais atvejais kaip tik gali padėti pamaldumo dvasia. Tereikia trumpai pavesti Viešpačiui ir tą skausmą, ir tą negalią, ir tą tiesiog nenorą melstis: Viešpatie, aš nieko šiuo momentu negaliu, bet aukoju Tau ir tai... Kun. Julius Sasnauskas vienų rekolekčių metu taip kalbėjo: kai sunku melstis, turime prisiminti, kad Viešpats yra visada su mumis; Jis yra ir mūsų išsiblaškyme, ir mūsų kasdienybėj... Vien tik nuolankus nutilimas, vien tik buvimas su Juo yra malda...

Šv. Teresė Avilietė taip apibūdina maldą: “Tai dalijimasis meile, kur siela akis į akį kalbasi su Tuo, kuris ją myli”. Taigi malda yra pokalbis su Dievu. Bet kaip suprantame pokalbį? Kai su kuo nors kalbame, turime ne tik sakyti, bet ir klausytis. Tad malda yra ir klausymas.

Šv. Tėvas Jonas Paulius II, paklaustas, kaip jis meldžiasi, atsako: kaip ir kiti žmonės - kalbu ir klausau Viešpaties balso. Kai meldžiamės be žodžių, geriau galime išgirsti Viešpaties balsą. Ir tai yra svarbiausia. Šv. Tėvas taip pat jungia savo maldą su savo kasdieniniu darbu. Įsiklausydamas maldoj į Dievo balsą, jis bando

Žaismingas angelų atvaizdavimas: "Poilsis pakeliui į Egiptą", Lucas Cranach (1895)

kuo geriausiai pildyt jam uždėtas kasdienines pareigas. Ir tą savo darbą jis nuolatos jungia su malda.

Šv. Tėvas pataria, kai sunku melstis, ieškot nusiramino Šv. Rašte ir liturgijoj bei medituot apie Jėzaus gyvenimą ir mokslą Šv. Rašto puslapiuose. Galima rasti ir daug įkvėpimo psalmėse. Bet didžiausią atsigaivinimą rasime šv. Mišių aukoj, sako jis. Tai pati didžiausia ir giliausia Bažnyčios malda, ir žmogus, kuris nuolat, kasdien nesisemia tos maldos lobių, vargiai ar gali tapti tikrai pamaldžiu.

Šv. Rašte (Sir 37, 15) randame: "Laikykis nuolat švento žmogaus, apie kurį žinai, kad jis laikosi Dievo baimės". Turime begales pavyzdžių, kuriais galime sekti siekdami pamaldumo. Pats didžiausias pavyzdys - Dievo Motina Marija. Norėti, ko Dievas nori, ir būti atviru Šv. Dvasiai - tai tikrojo pamaldumo ženklai, ku-

riuos tobulai įgyvendino Marija. Šv. Dvasia yra kaip lietus, kuris visur vienodai krinta. Tačiau kiekvienas augalas kitaip reaguoja į tą gyvybę, teikiančią lietaus drėgmę: palmė užaugina kokoso riešutus; ąžuolas - giles; rožių krūmas - rožės... Kiekvienas iš tų augalų gauna tai, ko reikia duoti vaisių. Taip yra ir su žmogum: Šv. Dvasios dovanos yra skirtingos kiekvienam iš mūsų. Bet Dvasia mūsų neverčia tomis dovanomis naudotis. Mes esam laisvi tai pasirinkti. Marija nuolankiai pasirinko vykdyti tai, ko Viešpats iš jos prašė - tapti Dievo Motina.

Antrasis pamaldumo pavyzdys šių dienų pasauly yra Motina Teresė. Turbūt nėra žmogaus, kuris apie ją negirdėjo ar jos gyvenimu nesivai. Jos rytinė malda gal geriausiai išsako jos atsivėrimą Dievui ir jos stiprybės paslaptį: "Aš ateinu pas Tave - paliesk mane, kol mano diena neprasidėjo... Tegul Tavo akys atneša ramybę mano akims bent valandėlei... Leisk man pradėti savo darbą Tavo draugystėje... Užpildyk mano mintis, kad ten nebūtų vietos triukšmo tyrams... Leisk Tavo palaimos spinduliams karaliauti mano mintyse... Ir, Viešpatie, duok man stiprybės padėti tiems, kuriems šiandien būsiu reikalinga..." (Laisvas vertimas). Motina Teresė - tikrai nuostabus pavyzdys, kaip įgyvendinti pamaldumą savo kasdienybėje. Visas jos kasdieninis rūpestis apleistais ir nelaimingais žmonėmis yra nuolatinė nesibaigianti malda jų Kūrėjui. Dirbdama su pačiais nelaimingiausiais, ji vis dėlto yra laiminga, nes pamaldumas neatskiriamas nuo džiaugsmo - tikro, vidinio džiaugsmo. Tad ir mes, kad laimingi šiame pasaulyje gyventume, turime nuolatos plėsti savo maldos gyvenimą bei melsti malonės pažinti Dievo meilę giliai ir asmeniškai. Motinos Teresės pavyzdys - didelis pasakatas.

Amžinos atminties neseniai miręs Čikagos kardinolas Juozas Bemardin savo knygoje "The Gift of Peace" ("Ramybės dovana") rašo, kad maldai - Dievui reikia skirti geriausią savo dienos laiką. Jam tai buvo ankstyvos ryto valandos, prieš dienos darbus ir rūpesčius, nors ir ne-

lengva buvę paryčiais atsikelti. Jis pažadėjo Dievui skirti pirmą savo dienos valandą, ir šio pažado laikėsi beveik 20 metų, iki pat savo mirties. Jis pats prisipažįsta, kad ne visada ta malda buvo tobula, dažnai jam buvo sunku koncentruotis ir visiškai atsiduot Dievui, bet ir tai jis paaukodavo kaip maldą Jam. Tos pirmosios dienos valandos jis niekam kitam neatiduodavo, nesvarbu, kas jo labai judriam gyvenime vyko. Ilgainiui jis pajuto, kad ir likusią dienos dalį jis pasilieka susijungęs su savo Viešpačiu, kad jis pasikliauja Dievu savo nutarimuose, problemų sprendimuose, dideliuose ir mažuose reikaluose per visą dieną. Ir tai pasidarė įprotis, kuris nuspalvino visą jo gyvenimą. Tai buvo tikrojo pamaldumo nuostabus pavyzdys. O formaliai maldai tereikėjo skirti tik vieną valandą, bet pačią geriausią ir pačią pirmą dieną!

Sako: melskis kiekvieną dieną, ir tavo kiekviena diena taps malda. Mes visada atrandam laiko tam, ko tikrai norim. Praleisti laiko su Viešpačiu turėtų būti pats svarbiausias dalykas mūsų dienotvarkėj. O tada ir visa kita - dienos darbai, rūpesčiai ir malonumai sukris į vietą. Malda taps pačiu gyvenimu, kaip parodo šis, kažkada skaitytas, pavyzdėlis. Vienas sūnus taip apibūdino savo tėvą: mano tėvas nesakė žodžiais, kaip man gyventi; jis tik gyveno, o aš stebėjau. Jo visas gyvenimas buvo pamaldumo pavyzdys man... O kiek tokių pamaldumo pavyzdžių turime ir mūsų tautoje, ypač okupacijos metais - ir tėvynėje tyliai okupacijos jungą nešusių, ir Sibire kentėjusių, bet nepalūžusių dvasia. Jie ne žodžiais, o savo gyvenimu - gyvenimu su Kristumi ir baisiausiose sąlygose - paliko mums nuostabius tikro pamaldumo pavyzdžius.

Gyventi pagal Jo mokslą ir džiaugtis gyvenimu, žinant, kad Dievas mus myli yra pati gražiausia malda, nereikalaujanti žodžių. Viešpaties džiaugsmo kupinas žmogus yra kartu ir pamaldus žmogus. Ir atvirkščiai: tikrai pamaldus žmogus visada bus pilnas Viešpaties džiaugsmo. Labai vaizdžiai tą džiaugsmą išsako 100 psalmė:

*Visos šalys, džiūgaukit Dievui,
jam tarnaukite linksmos,
jo akivaizdon ženkit džiaugsmingai!*

*Jis tikras Dievas, žinokit!
jis mus sukūrė, esam jo žmonės,
Esam jo liaudis, jo kaimenės avys.*

Knygoje *Milžinas, Didvyris, Šventasis* kun. dr. Pr. Gaidamavičius, kalbėdamas apie tikrovinį žmogų sako: “Jo žmogiškume turi daugiau ar mažiau apsireikšti Kristus. Ir tai ne vien religiniuose veiksmuose, o visame gyvenimo plote”. Toliau jis cituoja Th. Dassance: “Būti krikščioniu reiškia ne vien tam tikru būdu melstis, bet ir būti žmogumi visuose plotuose, kur Dievas šaukia. Krikščionio baldai nėra vien klaiptė; yra dar, pvz., arklas ir traktorius, garvežys ir lėktuvas, kepykla ir laboratorija, profesoriaus katedra ir chirurgo stalas, kūdikio lopšys ir vedusiųjų guolis”. Tai labai gražus ir pamaldaus žmogaus apibūdinimas, žmogaus, kuris moka “laikytis Dievo ir galvoti apie artimą.

Sv. Pranciškus Salezietis taip kalba apie maldingumą: “Maldingumas vargšą apsaugo nuo rūpesčio, turtuolį nuo godumo; nelaimėje gina nuo nusiminimo, laimėje nuo išdykimo; jis atsiskyrėlius saugo nuo liūdesio, o gyvenančius pasaulyje nuo pasileidimo.” Viešpatie, kaip tokios maldigumo dvasios pasauliui šiandien reikia! Melskime jos sau ir kitiem kad ir šiais nežinomo autoriaus maldos žodžiais:

*Viešpatie, leisk man tylėti,
kad girdėčiau Tave;
Ilsėtis Tavyje, kad Tu galėtum
manyje veikti;*

*Atsiverti Tau, kad galėtum ateit pas mane;
Būti tuščia, kad mane pripildytum.
Leisk man aprimti ir žinoti,
kad Tu esi mano Dievas...*

Aš tebeesu alkanas

(Konkurse premijuotas rašinys)

Romualdas Kriaučiūnas

Atsilepiant į knygų vąją Lietuvos bibliotekoms, atidžiai peržiūrėjau krūvas knygų sukrautų rūsyje. Tris iš jų atidėjau į šalį, galvodamas, kad jos mane inspiruos ką nors parašyti *Laiškai lietuviams* rašinių konkursui. Tos trys knygos - tai Pijaus Kirvelaičio *Dorovė*, Tomo Kempiečio *Kristaus sekimas* ir Petro Maldeikio *Meilė dvidešimtajame amžiuje*. Tikrai neapsirikau, nes tuose pageltusiuose puslapiuose daug informacijos, daug gilių minčių, daug išminties.

Rašinio tema pasirinkau vieną iš didžiųjų dorybių - artimo meilę. Arčiau susipažinau su ką tik minėtomis knygomis. Sekančią dieną gautame dienraščio *Draugo* numeryje vedamasis kaip tik ta tema. Rašoma, kad lietuviai yra geraširdžiai. Tai jų genties charakterio bruožas. Vedamajame pabrėžiama, kad net pačiuose seniausiuose istorijos šaltiniuose rašoma apie lietuvių tautos pagalbą nuskriaustiems, pavargėliams, net priešams. "O kiek kartų esame girdęję sakant: 'Į jų duris pasibeldęs elgeta, vargdienis ar pagalbos reikalingas, niekada neišeidavo alkanas, nesušelptas, neužjaustas...' Nepaisant, kokios sunkios pačių gyvenimo, sąlygos, visuomet buvo dalinamasi paskutiniu kąsniu". (*Draugas*, 1997.1.31). Kiekvienas skaitytojas, be abejo visa tai yra pergyvenęs asmeniškai arba tai yra bent girdėjęs. Kai kuriems yra tekę būti gavėjo pusėje, kitiems davėjo, o tretiems abiejuose pusėse. Užuoat aprašius gražius ir sektingus pavyzdžius, šis rašinys arčiau pažvelgs į meilės dorybės sąvoką, meilės dorybės ugdymą, meilės įsakymą bei jos esmę, apsiečiai naudojantis jau minėtais šaltiniais.

Kaip Petras Maldeikis rašo, kiekvienas normalus žmogus nori kurio nors artumo su kitais žmonėmis, pasiilgsta kurio nors artimumo su

kitais žmonėmis, pasiilgsta kurio nors prisirimo prie kito žmogaus, pasiilgsta meilės. Meilė yra visuotinė, visus žmones apimanti, tendencija kitą suprasti ir būti kito supstam, kitą įvertinti ir būti kito įvertintam, su kitu suartėti, su kitu bendradarbiauti ir iš kitų laukti bendradarbiavimo. Šiame rašinyje bus ribojamasi krikščioniškąja meile, kurios visuotinumas yra išvedamas iš jos antgamtinio pagrindo. Čia ji yra laikoma dieviškosios kūrybos apraiška žmoguje, Dievo meilės atspindžiu žmogiškose sąlygose. Meilė yra svarbiausia jungtis tarp Dievo ir žmogaus ir tobuliausia jungtis tarp žmonių. Jos buvimas žmonėse juos tobulina ir tuo pačiu artina prie jos Kūrėjo.

Kaip iš tikėjimo dorybės eina viltis, taip iš abiejų eina meilė. Meilė yra viena svarbiausių žmogaus sielos galių. Ji atsiranda, kada žmogus visa savo būtybe pakrypsta į kurią gėrybę ir jai paskiria visas savo jėgas. Žmogus, Dievo malonės padedamas, taip pakrypsta į Dievą, kad labiau už viską Jį vertina ir Jam širdingiausiai atsiduoda. Tada jis turi Dievo meilės dorybę. Tiesioginis šitos meilės dorybės objektas yra pats Dievas. Netiesioginis jos objektas yra Dievo kūriniai, kuriuose atspindi Jo didingumas ir tobulumas. Dėl to tikroji Dievo meilė apima viską, kas tik pasaulyje yra gera ir gražu. Iš čia eina Dievą mylinčių žmonių meilė gamtai. Šv. Pranciškus Asižietis ir šv. Romualdas gali būti tokios meilės pavyzdžiai.

Motyvų atžvilgiu Dievo meilė yra skirstoma į tobulą ir netobulą. Kai žmogus Dievą myli dėl savanaudiškų motyvų, pvz., norėdamas dangų gauti, bijodamas pragaro, jo meilė yra netobula. Tobula Dievo meilė visai neatsižvelgia į pašalinius sumetimus. Toks žmogus Dievą myli dėl Jo paties, o ne dėl dangaus.

Žmogus turi visomis savo jėgomis tarnauti Dievui. Jis turi Jam tarnauti ir savo meile. Pats Dievas to reikalauja ir šį įsakymą vadina didžiausiuoju: “Mylėsi Viešpatį savo Dievą visa širdimi, visa savo siela, visa savo mintimi. Tai yra pats didžiausias ir pirmasis įsakymas” (Mt 22,37). Kai žmogus Dievui aukoja maldą, gerus darbus, įžadus, jis aukoja tik savo veiksmus, o ne patį save. Meilėje žmogus atiduoda Dievui visą save, visas savo galias, visą savo asmenybę. Dėl to meilė glaudžiausiai susieja žmogų su Dievu jau čia, žemėje. Gražiausiai meilę yra aprašęs Paulius savo laiške korintiečiams. Tai yra vadinamoji meilės giesmių giesmė. Ten apaštalas rašo, kad be meilės visos dovanos, malonės, dorybės yra tuščios.

Dievo meilė yra ne tiek jausmų, kiek tvirto įsitikinimo bei valios pasiryžimo aktas. Įsitikinimas bei valios pasiryžimas reiškiasi darbais. Dėl to Dievo meilė visada yra veikli. Ji skatina žmogų pildyti visus Dievo įsakymus. “Kas turi mano įsakymus ir juos vykdo, tas mane myli” (Jono 14). Pildydamas įsakymus, žmogus atlieka visas savo pareigas ne tik Dievui, bet ir sau pačiam, ir artimui. Dėl to apaštalas Jonas rašė: “Jei kas sakytų, ‘Aš myliu Dievą’, ir nekęstų savo brolio, tas melagis” (1 Jn 4,20). Iš čia aišku, kaip labai Dievo meilė susijusi su atskiro žmogaus tobulumu ir visuomenės dorumu.

Meilė yra sielos ryšys su Dievu. “Dievas yra meilė, ir kas pasilieka meilėje, pasilieka Dieve ir Dievas jame” (1 Jn 4,16). Netekęs meilės, žmogus netenka ryšio su Dievu, ir visi jo darbai netenka antgamtinės vertės. Dėl to Dievo meilė žmoguje turi būti pastovi. Žmogus turi stengtis ne tik nuolat turėti Dievo meilės dorybę, bet ją nuolat stiprinti. Nuo jos didumo pareina žmogaus darbų antgamtinė vertybė. Dievas ne tik žiūri, kokius darbus kas dirba, bet ir kaip juos dirba, su kokia Dievo meile. Evangelijos našlės skatikas čia gali būti geru pavyzdžiu. Teisingai teigė Tomas Kempietis: “Joks išorinis darbas nėra vertingas be meilės, bet kiekvienas darbas, nors ir mažiausias bei prasčiausias, iš meilės daromas, duoda gausių

vaisių, nes Dievui svarbiau intencija, negu veiksmas”.

Dievo meilę, kaip ir visas dorybes, reikia ugdyti. Dievo meilę ugdo doras gyvenimas, Dievo tobulumo pažinimas, malda. Ją silpnina atšalimas tikėjime, apsilaidimas. Meilės dorybė ypač pažeidžia nuodėmės. Dievo meilės dorybė žmogui teikia laimės ir sėkmės. Kur viešpatauja Dievo meilė, ten yra taika, ramumas ir palaima. Tai matyti iš šventųjų gyvenimo. Nelaimės ir sielvartai jiems virsta džiaugsmu. Dievą mylinčiam žmogui joks darbas nėra per sunkus. Dievo meilės vedami, misionieriai tolimiausius kraštus pasiekia, labdariai bei labdarės sukuria prieglaudą, ligonines, mokyklas. Čia yra proga pagarbiai paminėti lietuviškas vienuolijas, Labdarių sąjungą, BALFĄ, šalpą Lietuvos Katalikų bažnyčiai, Caritas, Mercy Lift, “Saulutę”, Lietuvos našlaičių globos komitetą. Tai tik pora pavyzdžių, šią minutę atėjusių man į galvą. Gal ne visai tikslūs kai kurių grupių pavadinimai.

Kristus pabrėžė mintį, kad visi žmonės yra broliai - to paties Dievo vaikai, visi išganyti ir visi skirti amžinajam gyvenimui. Žmonių tarpusavio santykiai, pagal Kristų, turi būti tvarkomi broliškai, ne tik iš teisės, bet ir iš meilės. Paskelbęs šią mintį, Kristus įpareigojo žmones mylėti viens kitą. “Aš jums duodu naują įsakymą mylėti kits kitą, kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs kits kitą mylėtumėte” (Jn 13, 34). Iš artimo meilės vykdymo Kristus sprendžia, kas yra Jo mokinys ir kas ne. “Iš to visi pažins, kad jūs mano mokytiniai, jei turėsite meilę kits kito” (Jn 13, 35).

Prieš daugelį metų iš anglų kalbos sau išsiverčiau rašinėlį, kuris iki šiol gulėjo nepanaudotos medžiagos pakėje. Net nežinau, iš kur jis paimtas ar kas jo autorius. Dabar atėjo proga tuo rašinėliu pasidalinti. Tai žodžiai, tinką bet kam ir bet kada.

Viešpatie, kada gi Tu buvai alkanas? (Mt 25, 37).

“Aš buvau alkanas, o jūs atsakėte, kad mašinos dabar tokį darbą atlieka”.

“Buvau alkanas, o jūs atsakėte, kad alkanų visada buvo ir bus”.

“Buvau alkanas, o jūs dėl to kaltinate komunistus”.

“Buvau alkanas, o jūs atsakėte, kad įstatymai ir tvarka yra pirmoje vietoje”.

“Buvau alkanas, o jūs atsakėte: Gaila, bet prašom pabandyti rytą”.

“Buvau alkanas, o jūs kalbėjote apie reikalą save nagan suimti”.

“Buvau alkanas, o jūs dėstėte, kad ir jūsų protėviai buvo alkani”.

“Buvau alkanas, o jūs atsakėte: Nesamdom vyresnių kaip trisdešimt penkerių metų amžiaus”.

“Buvau alkanas, o jūs rūpinotės padegamųjų bombų sąskaitų apmokėjimu”.

“Buvau alkanas, o jūs bandėte mane įtikinti, kad alkanas neesu”.

“Buvau alkanas, o jūs steigėte komisijas”.

“Buvau alkanas, o jūs atsakėte: Dievas padeda tiems, kurie...”

“Buvau alkanas, o jūs skriejote aplink mėnulį”.

“Buvau alkanas, o jūs man liepėte palaukti”.

AŠ TEBEESU ALKANAS

Artimo meilė nėra tik palankumo jausmas, kurį žmogus jaučia savo artimiesiems ar sau prielankiems asmenims. Tai neturi ypatingos vertės. Kristus sakė: “nes jei jūs mylėsite tuos, kurie jus myli, kokį turėsite užmokestį? Argi ir muitininkai tai nedaro? Ir jei jūs sveikinate tik savo brolius, ką jūs viršaus darote? Argi ir pagonys to nedaro?” (Mt 5, 46).

Artimo meilė nėra grynai jausminė užuojauta ar humaniškumu pagrįstas pasigailėjimas. Krikščionis artimą myli dėl to, kad jis turi begalinę vertę, kad pagal Dievo paveikslą sukurtas, Dievo Sūnaus krauju atpirktas. Artimo meilė yra Dievo valios pildymas, tarnyba Jam.

Artimo meilė yra ne jausmo, bet proto ir valios dalykas. Dėl to ji gali būti kaip įsakymas, visus žmones apimamas, neišskiriant nei priešų. Priešų meilė yra kilniausias Kristaus dorovės mokslo ypatumas. “Mylėkite savo priešus, gera

darykite tiems, kurie jūsų nekenčia, ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius” (Mt 5, 44). Kristaus žodžiai parodo ir kaip priešų meilė turi reikštis: “Gera darykite... melskitės... atleiskite, kaip ir mes atleidžiame...”

Artimo meilei būtinos šios savybės: veiklumas, nuoširdumas ir visuotinumai. Artimo meilė nėra tik gražūs, malonūs žodžiai, bet pagalba visuose kūno ir sielos reikaluose. “Nemylėkite žodžiu nei liežuviu, bet darbu ir tiesa” (1 Jn 3, 18). Artimo meilės vaisius yra išmalda, materialinė pagalba beturčiams. Kristus tiesiog sako, kas sušelpia pavargėlį, tas Jį patį sušelpia. Kas nesigaili pavargėlių, to nėra Dievas paskutiniajame teisme nesigailės.

Senovėje pavargėlių šelpimo darbą dirbo tik Bažnyčia. Dabar tuo susirūpino ir valstybė. Ji šiam reikalui renka tam tikrus mokesčius. Tačiau katalikas negali tik tuo pasitenkinti. Šalta valdiška labdara niekada nesusilygins su meilinga private pagalba. Čia reikia pastebėti, kad Amerikoje šalta, biurokratinė, valdiška, besitęsianti labdara daug ką invalidais padarė visam amžiui. Ne apie tokią “labdarą” čia kalbama. Artimo meilė turi būti nuoširdi. Padėdamas artimui, krikščionis nieieško iš to sau garbės, dėkingumo ar ko kito. Jis daro, kaip yra nurodęs Kristus: “Tau gi duodant išmalda, tegul tavo kairioji nežino, ką tavo dešinioji daro” (Mt 6, 3). Su krikščioniškąja artimo meile nesuderinama “šokančioji labdarybė”, kuri skurdo, visuomeninių nelaimių proga ruošia pasilinksminimus. Šios rūšies labdariai kelia triukšmingus pusryčius, pietus ir vakarienes, kur vaišina ir šokina svečius. Iš to gautą pelną skiria vargšams šelpti. “Šokančios labdarybės” kategorijai priskirtina ir pas mus paplitęs aukotojų pavardžių ir jų aukotų sumų spausdinimas spaudoje. Čia ne tik kairioji sužino, ką dešinė darė, bet ir visas pasaulis. Tai ne tik graži paskata kitiems aukoti, bet ir proga pasirodyti prieš kitus.

Gailestingojo samariečio palyginimu Kristus nurodė, kad artimo meilė turi apimti visus žmones, be tautos ir religijos skirtumo, kad ji turi būti visuotinė. Teisingai Pijus Kirvelaitis

Tikėjimas išgelbsti

CHIARA LUBICH

“Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave” (Mk 5,34).

Minioje, kuri sekė paskui Jėzų ir grūdosi aplink Jį, buvo ir kraujoplūdžiu serganti moteris, kuri prisilietė Jo apsiausto, kad pasveiktų. Jėzus tai pajuto ir klausė, kas palietė jo apsiaustą. Moteris išėjo į priekį išsigandusi ir, puolusi prieš Jį ant kelių, papasakojo Jam visą teisybę. O Jis jai atsakė: “Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave”.

Šitame, kaip ir daugelyje kitų pagydytųjų, Jėzus reikalauja tikėjimo.

Mums gal atrodo, kad Jėzus darė stebuklus, tik norėdamas sužadinti žmonių tikėjimą; bet mes matome, kad Jis reikalavo tikėjimo, dar prieš darydamas stebuklą.

“Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave”.

Jėzus reikalauja tikėjimo. Bet tas tikėjimas nėra koksai magiškas ar psichologiškas paruošimas asmens pagydimui. Jėzus iš tikrųjų atlydina ir kitiems žmonėms, ne tik sergantiems, pavyzdžiui, - kaip šimtininkui, kuris prašė Jė-

zaus pagydyti jo tarną (žr. Mt. 8,10).

Jėzus reikalauja tikėjimo; tikėti Juo, kuriam viskas yra įmanoma.

“Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave”.

Kai vadovaujamės tikėjimu, mes aiškiai rodome, kad nepasitikime savimi, bet Tuo, kuris yra galingesnis. O kai nepasikliaujame savo jėgomis, tada kreipiamės į Dievą Visagalį, laukdami iš Jo visko, ir tai leidžia Jam veikti.

Tokio tikėjimo pavyzdys, kurį mes jau minėjome, yra šimtininkas, kuris laiko save nevertu. Jis žino esąs bejėgis, užtai tuo būdu ir reiškia savo visišką pasitikėjimą Dievu: “Viešpatie, nesu vertas, kad tu užeitum po mano stogu, bet tik tark žodį, ir mano tarnas pasveiks” (Mt 8,8).

Tikėjimas yra būtinas ligai gydyti, nes Dievas gerbia asmens orumą ir laisvę, ir veikia tik tada, kai asmuo jo nori.

“Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave”.

pastebi, kad artimo meilė yra ta ramybės ir taikos dvasia, kuri pereina visas žmonių skiriančias sienas, kuri tolimiausiam pasaulio užkampyje randa nelaimingą ir jam padeda.

Nėra įsakymo artimą labiau mylėti už save. Įsakymą išpildo, kas artimą myli, kaip pats save. Sakoma, kad tvarkinga meilė prasideda nuo savęs. Padedant artimui, leidžiama atsižvelgti ir į asmenį. Krikščionių dorovė neneigia giminės, draugiškumo ryšių, religinio ar tautinio bendrumo. Dėl to, jei atsiras maždaug lygioje nelaimėje artimesnis ir visai svetimas žmogus, galima pirma artimesnį šelpiti.

Artimo meilės priešara yra neapykanta. Jos apvaldytas žmogus ne tik artimo nemyli, bet užmiršta net savo pareigas jam. Neapykantą Kristus smerkia: “Kiekvienas, kuris nekenčia savo brolio, yra žmogžudys” (1 Jn 3, 15). Ji yra sunki nuodėmė, nes nukreipta prieš asmenį. Kai nekenčiamas ne pats asmuo, bet ta ar kita jo nedorybė, tada neapykanta nėra nuodėmė, nes nedorybė tikrai yra nekėstina, pastebi Pijus Kirvelaitis. Artimo meilei dar prieštarauja pavydas ir kerštas. Pavydus žmogus liūdi dėl artimo sėkmės ar laimės. Iš neapykantos bei pavydo kyla kerštas, noras bei stengimasis piktu atsilyginti už tikrą ar tariamą skriaudą. Šios nuodėmės skaudžiai pažeidžia ne tik krikščioniškos meilės įsakymą, bet ir teisingumą. Bet tai gera pradžia jau kitai temai, kitam rašiniui.

Mes matome, kad dažnai manoma, jog šiais moderniais laikais atsisakyti savo laisvės ir atsi-verti Dievo galybei yra savęs žeminimas ir ne-teisingas elgesys su savimi. Bet reikalas yra toks, kad ir kaip labai mes stengsimės ginti savo nepriklausomumą, būsim riboti ir užsidarę savyje. O jei mes atsiversime Dievui ir nuoširdžiai priimsime tą nepaprastą Asmenį, kuris yra nuostabiai didingesnis negu mes esame, ir kuris tikrai gali mums padėti atbaigti mūsų pilnatvę ir būti tikrai laimingais.

“Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave”.

Bet tas nuoširdus mūsų tikėjimas, kuris yra kaip būtina pradžia Dievo veikimui mumyse, yra tik pirmas žingsnis vykdant tai, ko Dievas iš mūsų nori.

O tasai nuoširdus tikėjimas tų, kurie prašo Dievo pagalbos, veda juos į gilesnius santykius, į visišką bendravimą su Juo. Jėzus vadino moterį, kurią pagydė, “dukra”, norėdamas, ne tiek dėl to, kad ji būtų sveika, bet turėtų tą dieviškąjį gyvenimą, kuris galėtų ją visiškai atnaujinti. Jėzus iš tikrųjų darė stebuklus kad išganymas, kurį Jis vykdė, būtų nuoširdžiai priimamas; taipgi ir Dievo atleidimas, ir toji Tėvo dovana, kuri buvo Jis pats. O gaudami tą dovaną, tuo būdu mes esame atnaujinami.

“Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave”.

Tad kaip mes galėtumėme gyventi pagal šią mintį?

Kai skaudi nelaimė mus ištinka, parodykime Dievui visišką pasitikėjimą Juo. Žinoma, tai mus neišlaisvina nuo atsakomybės ir neatpalaiduoja nuo darymo savo dalies: po to, kai padarėme viską, kas įmanoma, tada galėsime tikėtis Dievo ypatingos pagalbos.

Be to, mūsų tikėjimas turi būti bandomas panašiai, kaip kraujoplūdžiu sergančios moters nutikime, kai ji minioje sunkiai grūdosi, ir pasiekusi Jėzų, palietė Jo apsiaustą. Ten buvo

Angelas piemenims skelbia Kristaus gimimą (1000 m.)

taip pat ir akklasis, kuris garsiai šaukė, o daugelis jį draudė, kad nutiltų (žr. Mk 10.47-52), taipgi ir raupsuotasis, kuris priėjo prie Jėzaus, nepaisydamas religinių apribojimų (žr. Mk 1,40). Tada ir mes turime tikėti be abejonių, kai mus ištinka bandymai.

Be to, mes privalome parodyti Jėzui, kad supratome kokią nuostabią dovaną Jis atnešė mums - dieviškąjį gyvenimą. Mes turime rodyti Jam mūsų dėkingumą, kuris turi atitikti malones, kurias gauname.

Jei mes taip darysime, galėsime prašyti malonių mūsų žemiškam gyvenimui, ir būsimė išklaudyti:

“Dukra, tavo tikėjimas išgelbėjo tave”.

Iš anglų kalbos išvertė *Kostas Paulius*

Larry Dossey

Besigilindamas į savo specialybę vienoje Amerikos (Dalias) ligoninėje, gydžiau pirmąsyk jau paskutinės vėžio stadijos apimtą ligonį. Jam išaiškinau, kad medicina, deja, daugiau jau nebegali padėti. Ligonis be jokios dvejonės sutiko, kad dabar viską reikia palikti prigimčiai.

Aplankęs tą ligonį palatoje, radau apie jo lovą besimeldžiantį ir begiedantį psalmes tikinčiųjų būrelį. "Gera mintis, - fatališkai pagalvojau sau - jie bus pasirenkę laidotuvėms".

Po metų, kai jau dirbau kitame medicinos centre, bendradarbis man atvedė tą patį buvusį mano ligonį vėžininką. Kokia buvo man stulbinanti staigmena! Tyrinėjau jo rentgeno nuotrauką: niokojusieji plaučius piktybiniai navikai buvo visiškai išnykę. "Labai sėkmingai buvo slaugoma", - pro petį žiūrėdamas į nuotrauką pridūrė radiologas. "Koks slaugymas? - pats savęs klausiau. - Na, nebent toji malda".

Pasitariau su dviem medicinos profesoriais. Tik tai nei vienas, nei antras ničnieko nenorėjo kalbėti apie stebuklą. "Liga normaliai evoliucionavo", - leptelėjo vienas. Antrasis, vien truktelėjęs pečiais, teatsakė: "Visaip pasitaiko".

Jau kiek laiko visiškai įsitikinęs moderniosios medicinos galia, seniai lioviausi tikėjęs Dievą. Taigi maldą laikiau, kaip asmenišką užgaidą ir nereikalingą laiko gaištį. Bėgo metai. Pasidariau vienos didelės ligoninės vyriausiuoju gydytoju. Žinojau, kad kai kurie mano pacientai meldžia sveikatos, tik man tai buvo vien vaikymasis netikros vilties. Pagaliau į mano rankas pakliuvo labai rimti tyrinėjimai, paliudiję, jog malda ligoniui turi nuostabių psichologinių pasekmių.

Patį įtikinamiausią straipsnį išspausdino 1988 m. kardiologas dr. Randolfas Berdas (Randolph Byrd). Jis 393 širdininkus ligonius suskirstė į dvi grupes: pirmoji, už kurią bus besimeldžiančių, o antrosios grupės - palikti be maldų. Ligoniai suskirstyti atsitiktinai. Niekas nežinojo kuriai grupei jie priklausė. Tie žmonės, kurie meldėsi už ligonius, nežinojo to širdininko vardą ir ligą. Jie turėjo juos prisiminti kasdienėse maldose ir iki tol, kolei bus išleisti iš ligoninės. Niekas iš tų maldos grupės narių nieko nepamokė, nei kokias maldas kalbėti, nei kaip reikia už tuos ligonius melstis.

Po dešimties tokių bandymo mėnesių, pacientai, už kuriuos buvo meldžiamasi, penkis kart mažiau sunaudavo antibiotikų negu antroji grupė. Be to, dukart mažiau jiems grėsė širdies priepuoliai, mažiau būgštavo, kad gali sustoti plakusi jų širdis.

Jeigu tokie gydymo vaisiai būtų gauti vaisiais arba chirurginiu būdu, tikriausiai ničniekas apie tai net nekalbėtų. Tačiau mokslininkai, tuo labiau medikai, nėra prietaringi. Visgi jie nesusabejojo maldos jėga.

Dr. Viljamas Nolenas (William Nolen), labai skeptiškai vertinąs maldos gydomąją galią, yra parašęs knygą, kur yra tokia mintis: "jei šis mokslinis tyrinėjimas pasitvirtins, šiandien savo ligoniams per dieną mes turėtume siūlyti triskart melstis".

Nuo to laiko, kai jau nebeturiu reikalų su ligoniais, norėdamas daugiau pasidomėti maldos poveikiu sveikatai, užtikau daugybę mokslo darbų, įrodančių maldos reikšmę šiais atvejais. Malda gali sumažinti kraujo spaudimą, pagy-

Tobias keliauja su Angelu Rafealiu ir šuneliu, Andrea del Verracchio mokiny (1480)

dyti žaizdas, galvos skausmą, nugalėti baimę ir kitus skausmus susilpninti. Štai mano svarbiausių atradimų sąrašas:

MELSTIS - NEREIKIA BŪTINAI PRAŠYTI

Malda neturi būti kokia nors speciali. Kai kurie tyrinėjimai parodė, kad paprastų paprasčiausias "Teesie Tavo valia" arba "Į Tavo rankas atiduodu save" yra kur kas geriau negu koks nors tikslus, konkretus prašymas.

Štai kas dar akivaizdžiau. Daugelis bandymų parodė, kad labai svarbu save pašvęsti, gailėtis ir užjausti savo artimą. Šitaip jau sužadinas gijimo procesas.

MEILĖ DEŠIMTERIOPAI PADIDINA MALDOS GALIĄ

Mylinčiai širdžiai viskas įmanoma. Istorija ir kasdienė patirtis mums duoda tūkstančius pavyzdžių. Meilės pėdsakai ženklūs mūsų kūne: argi ne ji priverčia sparčiau plakti mūsų širdį, kad suplūsta kraujas į mūsų skruostus? Ne be reikalo jinai - pati geriausia gydytojo pagalbininkė. Apklausinęs 10.000 širdies ligomis sergančių vyrų, paaiškėjo, jog krūtinės anginos priepuoliai dukart mažiau pasitaiko tiems, kuriuos šeimoje myli žmonos.

Tie, kurie tiki ir meldžiasi, tvirtina, jog meilė netgi gali išgydyti per atstumą. Tie, kurie užjaučia ir kuo labiau prisiriša prie ligonių, tiesiog susivienija su juo: "Vien tik meilė gali užkurti tokią ugnį, kad galima pasveikti", - be jokios dvejones pripažįsta vienas ligonis.

Būdamas vaiku, niekaip negalėjau suprasti nuolatinio mūsų kunigo raginimo: "melstis ir nesiliauti". Žinoma, aš taip galėjau padaryti, bet ant vienos liūtis vis suklupdavau: negalėdavau įveikti miego. Negalėjau suvokti, kad nesąmoningumas gali būti pakeistas auka.

Didžiuma žmonių maldą laiko valingu savanorišku veiksnu, kurios negalima perkelti į miegą ar sapnus. Mes galime melstis ir nesąmoningai, tik čia mums trūksta nuovokos. O vis dėlto...

MELSTIS YRA LABAI GERA SVEIKATAI

Harvardo un-to medicinos fakulteto prof. dr. Herbertas Bensonas (Herbert Benson), buvo vienas iš tų pradininkų, mokslškai pamėginęs apibendrinti maldos reikšmę sveikatai. Jis nustatė, jeigu kokia nors malda kartojasi vienoje ar kitoje religijoje, jų poveikis yra panašus. Bensonas domėjosi sąsaja tarp susitelkimo ir fizinės įtampos. Bėgikų, kuriuos jis pamokė distancijoje maldoje susikaupti, rezultatai būdavo geresni.

Šio mokslininko tyrinėjimai parodė, kad maldos poveikis organizmui tikrai yra palankus.

MELSDAMIESI MES NIEKAD NESAME VIENI

Vienas mano pacientas jau buvo prie mirties. Mirties išvakarėse pabuvau prie jo kelias akimirkas. Šalia spietėsi žmona su vaikais. Buvo toks silpnas, kad tegalėjo ne kalbėti, o vien gargaliuoti. Jis vos ne vos rūpestingai rinkdavosi žodžius. Visai stengėsi pasakyti, jog būdamas netikinus, jis neseniai pradėjo melstis todėl, kad nebūtų vienas. MALDA - priemonė parodyti mūsų ryšį amžinam, begaliniam pasauliui. (Iš prancūzų k. vertė L. Stankevičius, spaudai parengė kun. K. J. Ambrasas)

KUO YRA GRAŽI LIETUVIŲ KALBA?

**Dalicia Markevičiūtė
(Punsko Kovo 11-sios lietuvių
gimnazijos mokinė)**

Kiekvienam žmogui, nesvarbu kokios jis bebūtų tautybės, kur gyventų, pati gražiausia yra jo gimtoji kalba. Patį pirmą žodį aš ištariau lietuviškai ir turbūt manau, kad gražiausia kalba yra lietuvių. Kas nors gali paklausti: “Bet kuo ta lietuvių kalba yra tokia graži, kuo ji ypatinga?” Aš pasakysiu, kad ji nepakartojama ir sava, bet juk ne kiekvieną žmogų patenkins toks atsakymas. Taigi bandysiu tiksliau apibūdinti, kuo man lietuvių kalba yra graži.

Lietuvių kalba ypatinga žodžių gausumu. Kiekvienas žodis turi daug sinonimų, pvz.: tėvynė - gimtinė, tėviškė, tėvainė, augtinė ir t.t.

Kiekvienas lietuvis labai dažnai vartoja mažybinius ir maloninius žodžius. Kartais visiškai nepastebim, kaip žodžiai puošia ir pajvairina mūsų pasakymus. Visiškai paprastai skamba “Mamyte, duok man duonelės”, bet kaip gražu ir malonu išgirsti tokį švelnų prašymą.

Lietuvių kalba yra turtinga. Esą tokių žodžių, kurių neįmanoma išversti į kitas kalbas. Šie žodžiai yra istorinis ar kultūrinis lietuvių tautos palikimas.

Pasakojant apie spaudos draudimo laikotarpį Lietuvoje, kuris truko nuo 1864 iki 1904 metų, neįmanoma nepaminėti knygnešių. Jeigu tektų papasakoti apie knygnešius kokiam nors svetimtaučiuviui jo gimtąja kalba, nežinau ar pavyktų apibūdinti šį žmogų vienu žodžiu. Knygnešys turbūt neturi atitiktens kokioje nors kitoje pasaulio kalboje.

Lietuvių kalboje, kitaip ir įdomiau nei kitose kalbose, kalbama apie saulę. Kai rytą, švintant, ją išvystam danguje, nesakom, kad ji atėjo ar pasirodė, bet sakome, kad saulė patekėjo. Saulytė, panašiai,

kaip jauna ir graži mergelė, kuri teka už bernelio, pasirodo dangaus skliaute.

Gražus ir labai įdomus lietuvių tautos kultūrinis palikimas. Mes turim gražią tautosaką, daug padavimų, legendų, mįslių, pasakų, patarlių, priežodžių ir dainų. Man labai patinka pasakos. O lietuviškų pasakų esą visokių: juokų, žvėrių ir stebuklų. Jose pasakojama apie tai, kas dedasi žmonių, gyvūnų ir augalų pasaulyje, bet nemaža prikuriama ir nebūtų dalykų. Pasakos moko, lavina vaizduotę, prajuokina ir ugdo jautrumą kalbos grožiui.

Gražios lietuviškos pasakos ir sakmės, bet dar gražesnės lietuvių dainos. Daina lydi žmogų visą gyvenimą: nuo gimimo iki mirties. Dainos atskleidžia tai, ką žmonės jaučia, pristato jų gyvenimo sąlygas, vargus ir džiaugsmus. Besiklausydami dainų, išgirstam tikrą gražią ir niekieno nevaržomą lietuvių kalbą.

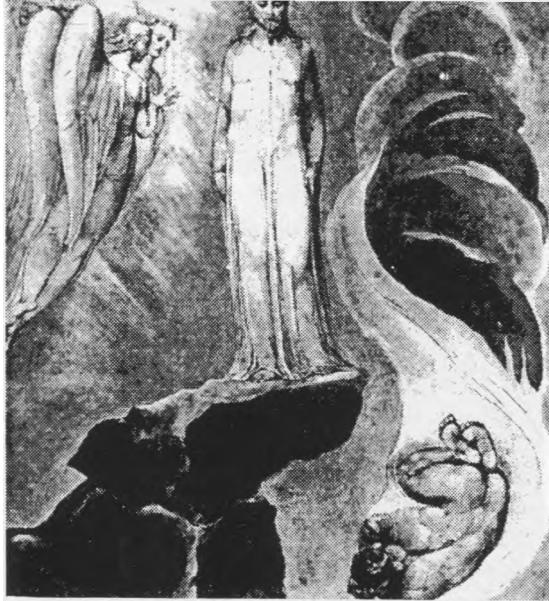
Dainos yra įvairios: darbo, jaunimo, meilės, papročių, karo ir vestuvių. Vienos jų linksmos, o kitos liūdnos. Tačiau visoms dainoms būdinga viena: jos atskleidžia lietuvių kalbos grožį.

Lietuviškose dainose gausu epitetų, palyginių. Ši lietuvių liaudies kūryba atskleidžia lietuvių kalbos savybę - lietuvių kalba yra daininga.

Apie lietuvių kalbos įdomumą liudija ir smulkioji tautosaka. Kiek daug yra gudrių ir netikėtų mįslių, įvairių juokingų pasisakymų, greitakalbų, skaičiuočių, paukščių ir žvėrių pamėgdžiojimų.

Savitą ir labai įdomią lietuvių kalbos dalį sudaro patarlės ir priežodžiai. Šie trumpi kūrinėliai - tai lyg sena išminties knyga. Iš jų sužinome apie žmonių gyvenimą prieš kelis šimtus metų. Atsispindi juose ir senas lietuvių tikėjimas, pvz.: “Graži kaip saulės duktė”, “Neša pinigus kaip aitvaras”. Liaudies atmintyje gyvi prisiminimai apie kovas su priešais. Patarlės įamžino lietuvių tautos meilę gimtajam kraštui: “Blogas paukštis, kuris savo lizdą teršia”, “Ir bitutė savo namelius gina” arba “Kas savo kalbą niekina, kitos neišmoks”. Išitus amžius lietuviui sunkiai dirbo, o įgytą patirtį ir išmintį paliko patarlėse ir priežodžiuose. (“Be darbo - ilgu, su darbu - sunku”, (“Geri darbai nesigiria”). Lietuvių liaudies patarlėse daug išmintingų patarimų. Jos moko mus gyventi, pažinti pasaulį, būt gerai žmonėmis.

Ne tik lietuvių tautosaka graži, įdomus ir lietuvių literatūrinis palikimas. Jau pirmųjų lietuviškų knygų kūrėjai Martynas Mažvydas, Mikalojus Daukša, Dionizas Poška atskleidė lietuvių kalbos grožį. Kokia graži ji, matom paskaitę Kristijono

Jėzaus gundymas: „Šalin šėtone”. VWilliam Blake (1757-1827)

Donelaičio „Metus”, Antano Baranausko „Anykščių šilėlį”. O jei dar pasiskaitysim Vaižganto, Neries, Degutytės, Maironio ar Brazdžionio eilėraščius, tada tikrai niekas nesugebės įrodyti, kad yra kokia nors gražesnė, kilnesnė ir puikesnė kalba nei lietuvių.

Lietuvių kalbai grožio teikia ir žmonių vardai. Vieni jų labai glaudžiai susiję su Lietuvos istorija ir praeitimi: Laima (senovės lietuvių deivė), Birutė (kunigaikščio Kęstučio žmona), Gediminas, Mindaugas (Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kunigaikščiai). Šie vardai yra tokie kilnūs ir išdidūs. Kiti vardai ne tokie jau garbingi, bet ne mažiau gražūs ir įdomūs: Aušra, Saulius, Rūta ar Rasa.

Ne tik lietuviški vardai gražūs, bet ir pavardės. Jų tiek daug ir jos tokios įvairios: Mikėnas, Adukonis, Butvilaitis, Rinka ar Matas.

Lietuvių kalba yra savita dar tuo, kad joje moterų pavardės rašomos su tam tikromis galūnėmis. Ištekėjusios moters pavardė su galūne -ienė (Aleksienė, Budreikienė). Mergaičių ir netekėjusių merginų pavardės su galūnėmis -aitė, -ūtė, -ytė (Burdinaitė, Bendoriūtė, Adomonytė).

Be gražių asmenvardžių lietuvių kalba turi taip pat labai gražius vietovardžius. Visa Lietuva nusėta kaimais, miesteliais ir miestais. Lietuviškų vietovių pavadinimai labai įvairūs: Lazdijai, Ukmergė, Punkskas, Kėdainiai, Vilkapėdžiai ir t.t.

Lietuviški vietovardžiai ne tik įdomiai skamba. Iki šių dienų išliko daug legendų ir padavimų apie

Lietuvos miestų, ežerų, kalnų, piliakalnių, akmenų atsiradimą. Šie pasakojimai atskleidžia lietuvių vietovardžių kilmę.

Dar vienas lietuvių kalbos įdomumas yra tarmės. Priklausomai nuo to, kuriame Lietuvos kampelyje žmogus gyvena, jo kalba mažiau ar daugiau skiriasi nuo bendrinės lietuvių kalbos. Lietuvą dalijame į Žemaitiją, Dzūkiją, Suvalkiją ir Aukštaitiją. Kiekviena tarmė kitokia, kiekvienai būdinga kas nors kita. Suvalkiečių kalba panašiausia į bendrinę kalbą. O kas nors, mokėdamas tik bendrinę kalbą, mažai ką supras sutikęs tikrą žemaitį.

Lietuvių kalba yra graži tuo, kad yra labai skambi. Skambumą jai teikia ilgieji ir trumpieji balsiai. Ne kiekviena kalba turi tuo pasigirti.

Įdomu yra, kad lietuvių kalboje kirtis yra nepastovus. Kartais kirčiuojame pirmą skiemenį, kartais antrą arba trečią. Neretas atvejis mūsų kalboje, kada duotą žodį kirčiuojame skirtingai, priklausomai nuo linksnio, pavyzdžiui, vardai Lina ir Dalia vardininke kirčiuojami Lina, Dalia, tačiau šauksmininke, nepasikeitus nei vienai raidei, akcentuojame Lina, Dalia.

Lietuvių kalbai skambesio teikia dar dvibalsiai: au, ie, uo, ei, ai, ui. Jokia kita kalba neturi tokio ypatumo. Dvibalsiai duoda mums tai, kad kirčiuojame ne tik pirmą, bet ir antrą raidę.

Lietuvių kalbos grožis pasireiškia ir tuo, kad ji mokėjo išsaugoti visų mėnesių pavadinimus. Ne visos Europos tautos gali tuo pasigirti. Kai kurios kalbos neturi nei vieno savo mėnesio pavadinimo. O kaip maloniai skamba: sausis, vasaris, kovas, balandis, gegužė ir t.t.

Lietuvių kalba turi labai daug įdomių ypatybių. Ji nepakartojama, graži. Tikriausiai ne vienas sveimtautis norėtų mokėti kalbėti lietuviškai. Aš ir mano draugai, nors gimę Lenkijoje, užaugome lietuviškose šeimose, buvome ir esame auklėjami lietuviška dvasia ir turim galimybę kalbėti gražia lietuvių kalba. Manau, reikia būti dėkingiems už šią galimybę ir, anot Marcelijaus Martinaičio, dėkoti tėvams.

Tau ačiū, tėvyne, už kalbą,

Tau ačiū už darbą.

Už nuovargį ačiū (...)

Tau ačiū, kad mokei mane pavadinti žodžiu žemė, daiktus ir visa, kas gyva, tau ačiū už tai, kad matau ir girdžiu, kad noriu aš gerti, kad skauda...

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

Dalelytės nebe rašyba

Ši sudėtinė neigiamoji dalelytė, susidariusi iš neiginio *ne* ir dalelytės *be*, beveik visuomet rašoma taip, kaip dalelytė *ne*. Jos abidvi turi neigiamąją reikšmę, tik *nebe* pabrėžia tam tikrą tęsimąsi ar trukmę. Tad dalelytė *nebe* paprastai rašoma skyrium su daiktavardžiais, skaitvardžiais, įvardžiais, daiktavardiniais ir įvardiniaisrieveiksmiais, prieinksniais ir dalelytėmis. Pvz.: *Tu jau nebe vaikas. Tu nebe vienas pasaulyje gyveni. Dabar nebe tie laikai. Jau nebe taip srauniai upė teka. Jis jau nebe čia gyvena. Jau nebe visur skamba lietuviška daina. Pergalė jau nebe už kalnų.*

Su visais žodžiais dalelytė *nebe* (kaip ir *ne*) rašoma skyrium, kai yra aiškus teigiamo ir neigiamos dalyko gretinimas, priešprieša, pvz.: *Jis jau yra nebe jaunuolis, bet gerokai pasenęs žmogus. Dangus jau nebe mėlynas, bet apsiniaukęs. Jau nebe eiti turėjai, bet bėgti.*

Drauge ši dalelytė rašoma su veiksmažodžiais ir jų išvestinėmis formomis (dalyviais, padalyviais, pusdalyviais), taip pat su veiksmažodinės kilmės daiktavardžiais, būdvardžiais ir būdvardiniaisrieveiksmiais. Pvz.: *Jis jau čia nebegyvena. Ji klaidžioja, nebežinodama, kur namai. Sunkus yra gyvenimas, nebesuprantant jo prasmės. Man yra žinomas tavo nebesugebėjimas rimčiau pagalvoti. Mano tėvas jau nebestiprus. Čia jau nebe gerai.*

Čia dar galima pastebėti, kad dalelytė *nebe* yra vartojama daug rečiau, negu *ne*. Ji vartojama tada, kai kas nors vyko, buvo, bet pasibaigė. Pavyzdžiui, *nebe geras* reiškia, kad jis buvo geras, o dabar jau pasidarė negeras.

Tas pačias taisykles galima pritaikyti ir dalelyčių *be*, *te*, *tebe* rašybai.

Kai kuriuose žodžiuose dalelytės *ne*, *be*, *te* vi-

siškai susilieja su šaknies balsiu, pvz.: *nesu* (*ne-esu*), *nėra* (*ne yra*), *neina* (*ne-eina*), *nėjo* (*ne-ėjo*), *bėra* (*be-yra*), *tėra* (*te-yra*), *nesti* (*ne-esti*).

Aukščiausiojo laipsniorieveiksmių rašyba

Aukščiausiojo laipsniorieveiksmiai baigiasi galūne *-iai*, pvz.: *geriausiai*, *gražiausiai*, *arčiausiai*, *toliausiai*, *paskiausiai*.

Prieveiksmiai *daugiausiai*, *pirmiausiai*, *pirmučiausiai* gali būti rašomi ir su galūne *-ia*: *daugiausia*, *pirmiausia*, *pirmučiausia*.

Pora klausimų

Gerbiamas Redaktoriau,

Malonėkite savo žurnale atsakyti į porą klausimų.

1. Kuris iš šių kreipinių yra vartotinas, kuris pakenčiamas ir kuris nevartotinas: *Ponai Jonai*, *Ponai Jone*, *Ponai Jonas*; *Pone Jonai*, *Pone Jone*, *Pone Jonas*; *Ponas Jonas*, *Ponas Jone*, *Ponas Jonas*.

2. Atstovauti ką, ar atstovauti kam. Dėl ko kalbininkai atmeta *ką* ir perša *kam*?

Dėkingas Eugenijus

Mielas Eugenijau,

1. Visi Jūsų duoti pavyzdžiai yra visiškai nevartotini, išskiriant tik vieną - *Pone Jonai*. Bet ir jis nelabai patogus, nes *Pone* lygiai taip tariamas kaip *Ponia* (moteriškos giminės). Tad tikrai labiausiai vartotinas yra toks, kurio Jūs visai neminėjote - *Ponas Jonai*.

Pavardės ir vardai, kurie vardininke baigiasi galūne *-as*, vietininke turi galūnę *-ai*. Taigi sakyti *Norbutė*, *Čepe*, *Jone*, *Antane*, atrodo, būtų net nemandagu. Kreipinyje vartoti vardininką taip pat neleidžiama. Be to, šauksmininkas žodžio *ponas* yra ne *ponai*, bet *pone*.

2. Veiksmažodis *atstovauti* reikalauja ne galininko, o naudininko. Galininkas atsirado, nusižiūrėjus į svetimas kalbas.

Vartojant ir kitus panašius veiksmažodžius, kartais daroma klaidų, pvz.: Rungtynės (= Rungtynėms) teisėjavo patyręs arbitras.

Atsiųsta paminėti

Julius Kaupas. RAŠTAI. Sudarė Kostas Ostrauskas ir Alfonsas Nyka-Niliūnas. Kalbą peržvelgė Rūta Mėlinskaitė. Aplankas Sauliaus Bajorino. Išleido Algimanto Mackaus Knygų Leidimo Fondas. 7338 South Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Tiražas 600 egz. Kieti viršeliai, 724 psl., kaina 30 dol.

Į leidinį sudėti šie Juliaus Kaupo darbai: Daktaras Krapštukas pragare, Saulėgrąžos šviesoj, Literatūra ir kritika, Straipsniai neliteratūrinėmis temomis, Šeši laišakai, Varia, Žiburėlio pasakos vaikams.

Pratarmėje Alfonsas Nyka-Niliūnas, prisiminęs Terencijaus posakį, kad knygos turinčios savo likimą, pats lyg stebėdamasis ar nenorėdamas tikėti, aprašo ilgą šios knygos suredagavimo ir išleidimo odiseją: po Juliaus Kaupo mirties turėjo praeiti net 32 metai, iki jo raštai, pagaliau gražiai išleisti, beldžiasi į skaitytojų duris.

Gydytoja Birutė Žemaitytė. MYLĖK KAIP SAVE. Autorės korespondencija su kaliniais. Redagavo Loreta Paulavičiūtė. Daug iliustracijų, 454 psl., kaina sutartinė. Knygą išleido 1997 m. Logos leidykla Vilniuje.

Birutė Žemaitytė dirba reanimacijos/mirštančių ligonių gaivinimo ir gydymo srityje. Iš šitos savo darbo srities ji yra parašiusi ir 1994 m. išleidusi daugelį skaitytojų sužavėjusią knygą "Palydėsiu į tėvo namus". Apie šią jos knygą ir veikalą jau buvo rašyta mūsų žurnale 1995 m., 257 psl.

Be savo minėtos veiklos su kritiškais ligoniais, ji sėkmingai apaštalauja Alytaus griežtojo režimo pataisos darbų kolonijoje, kur atlieka bausmę apie

1600 kalinių. Skaitytojai turbūt stebėtis, kaip ji myli savo lankomus kalinius, o kaliniai ją.

Christoph Schoenborn OP. MŪSŲ TIKĖJIMO LOBIAI. Iš vokiečių kalbos vertė Birutė Demkutė. Logos leidykla 1997 m. Vilniuje. Kieti viršeliai, 112 psl. Kaina sutartinė.

Jeigu kas neturi laiko ar drąsos perskaityti Katalikų Bažnyčios Katekizmo, tai čia ras svarbesnių mūsų tikėjimo tiesų santrauką.

Teofilė Žemaitytė. IŠBARSTYSIU VAINIK-LAPIŲ SNIEGĄ. Eilėraščiai. Išleido Informacijos ir leidybos centras Vilniuje 1996 m. Sudarė Kižienė ir J. Barkauskas. Redagavo A. Šidlauskas. Dailininkė G. Adomaitytė-Jakubauskienė. Tiražas 1000 egz., 144 psl.

Teofilė Žemaitytė, kartais pasirašiusi Ramunės Pakalnytės slapyvardžiu, pradėjo rašyti eilėraščius 1933 metais. Ją yra įvertinę poetai ir rašytojai, pvz., Petronėlė Orintaitė, Barnardas Brazdžionis, o Vincas Stonis ją pavadino "klasikinio pobūdžio poete". Poetė kilusi iš Zanavykijos, dabar gyvenanti Marijampolėje. "Laiškuose lietuviams" jau yra buvę jos eilėraščių. Ateityje įdėsime ir daugiau.

Jonas A. Kučinskas-Kučingis. MANO GYVENIMO TAKAIS. Prel. Jono Kučingio prisiminimai. Išleido Logos Vilniuje 1997 m. Kieti viršeliai, daug iliustracijų, 232 psl., kaina sutartinė.

METMENYS. Kūryba ir analizė. Nr. 72. Redaguoja Violeta Kelertienė ir Rimvydas Šilbajoris. University of Illinois at Chicago, 1610 University Hall, South Morgan, Chicago, IL 60607-7112. Dailės priežiūra Danas Lapkus. Techninė redaktorė Henrieta Vepštienė. Administratorė Marija Paškevičienė. Pavienio nr. kaina 8 dol.

LITUANUS. Vol. 43, Nr 2. Šį numerį redagavo Antanas Klimas. Adresas: Litanus, 6621 S. Troy St., Chicago, IL 60629-2913. Išeina 4 kartus per metus. Metinė prenumerata bibliotekoms - 15 dol., kitiems - 10 dol.

Balandžio 4 d. Kauno arkiv. S. Tamkevičius pašventino Kauno arkivyskupijos Kredito unijos patalpas. Čia gali atidaryti einamąsias sąskaitas katalikiškos organizacijos, bažnytinės institucijos, parapijos, vienuolijos.

TĖVYNĖJE

RELIGINĖ TEMATIKA GINESO REKORDŲ KNYGOJE

Kaip žinia, garsiojoje Gineso rekordų knygoje fiksuojami patys įvairiausi pasaulio rekordai. Randalmoje vietos ir religinei bei bažnytinei tematikai.

Pavyzdžiui, Šventasis Raštas-Biblija joje minima net keturis kartus. Turbūt niekas neabejoja, kad tai labiausiai paplitusi knyga pasaulyje. Kaip nurodoma Gineso rekordų knygoje, iki 1995 metų pabaigos visa Biblija išversta į 349 kalbas, o atskiromis dalimis - net į 2123 pasaulio tautų kalbas. Tarp 1815 ir 1975 metų Šventasis Raštas iš viso buvo išspausdintas 2,5 mlrd. egzempliorių tiražu. Seniausia žinoma Biblija yra vadinama "Codex Vaticanus", kuris graikų kalba parašytas 350 metais po Kristaus gimimo. Seniausias Šventojo Rašto egzempliorius saugomas Vatikano muziejuje.

Didžiausia religinė bendruomene laikoma krikščionybė. Pagal Gineso rekordų knygą, 1994 metais pasaulyje buvo 1,9 mlrd. krikščionių, tai yra 33,7 proc. pasaulio gyventojų. Antroje vietoje yra islamas, kuriam priklauso 1,03 mlrd. vyrų ir moterų. Tais pačiais metais katalikų Bažnyčios nariais buvo 1,06 mlrd. žmonių. Taigi Romos Katalikų Bažnyčia yra laikoma didžiausia pasaulio religinė organizacija.

Rekordų knygoje nurodoma, kad Vatikanas (Stato della citta dėl Vaticano), užimantis 44 ha žemės, yra mažiausia pasaulio valstybė. Mažiausia vyskupijos katedra yra Hailendvilyje (JAV Misūrio valstija). 1983 metais pastatytos šventovės ilgis - 5,2 metro, plotis - 4,3 metro. Joje telpa tik 18 žmonių. O didžiausia bažnyčia, pasirodo, yra ne Romos Šv. Petro bazilika, bet Jamusukro Dievo Motinos Taikos Karalienės katedra, pastatyta 1989 metais Afrikos valstybėje Dramblio Kaulo Krante. Šventovės plotas - 30 tūkst. kvadratinį metrų. Joje telpa 7 tūkstančiai tikinčiųjų. Šventovės statyba kainavo beveik 200 mln. dolerių.

AR MARIJOS ŽEMĖ - AR RŪKALIŲ KRAŠTAS?

Girdėjau p. V. Landsbergį sakant, kad Lietuva - Marijos žemė. Ar tai tiesa? Apsidairykite Vilniuje - jei sankryžoje keturi kampai, tai trys užimti rūky-

mo reklama: "West". Lik ištikimas savo skoniui, pabandyk, sutik mane, Amerika, kosmonautai ir t.t. Neteko girdėti, kad kosmonautai rūkytų. Gal kai visi užsirūkysime, tai kaip dūmai lėksime į Ameriką ar į kosmosą. Bet kas liks Marijos žemėje? Tiek to, rūkykite kas norite, bet taip įkyriai nepirškite kitiems. Mane sukrėtė ne tai.

Prie Šv. Petro ir Povilo bažnyčios yra mašinų aikštelė. Kampe pilka maža lentelė skelbia, kad tai Popiežiaus Jono Pauliaus II aikštė. Prie tako vedančio į bažnyčią, daug kartų didesnis stendas "West". Lik ištikimas savo skoniui". Nesuprasi, eiti į bažnyčią ar jau klauptis ir melstis pačioje Popiežiaus aikštėje.

Mūsų žmonės vis teisiiasi dėl garbės ir orumo įžeidimo, o kas apgins įžeidimą žmogaus, kuris yra popiežius ir Vatikano valstybės galva. Gal mums reiktų rinktis jo aikštėje ir šaukti: "Gėda".

Aš pasipiktinusi paskambinau miesto savivaldybės vyriausiajam dailininkui ir paklausiau, kaip jis tai vertina. Jis paklausė, ar aš tikinti. Ar gali valstybės valdininkas bendrauti su žmonėmis, skirstydamas juos pagal jų religinius įsitikinimus? Juk tai draudžia Konstitucija. Gavęs atsakymą, pareiškė, kad už šią reklamą gauna pinigų. Nesupratau, gal popiežius turėjo užmokėti, nors netikiu, kad prašė jo vardu pavadinti aikštę ir dar tokioje vietoje.

Paklausiau vyriausiojo dailininko, kuris rūpinasi tik rūkymo reklama, pavardės, tačiau jis padėjo ragelį. Štai taip elgiasi mūsų rinkti atstovai, atvirai pareiškę, kad pinigai jiems svarbiau už Lietuvą ir jos garbę. Nejaugi pas mus nėra dailininkų, kurie suprastų, kur peržengiama padorumo ir žmogiškumo riba, ir kur apie pinigų kalbėti netinka.

Aš viena, matyt, nieko nepasieksiu, nebent prisirakinčiau prie reklamos stendo ir badačiau, kas pas mus priimta. Tada gal šį stendą perkeltų į kitą vietą. Nes jei visi abejingai tylėsime, greitai per tokius dailininkus galime ir bažnyčioje tokį stendą išvysti.

Todėl ir kreipiuosi į visus. Gelbėjime Popiežiaus Jono Pauliaus aikštę. Arba ją įrenkime kitoje, garbingesnėje, vietoje, jeigu reklama, kviečianti rūkyti, yra svarbesnė ir pelningesnė. (Eugenija Vėlyvienė Lietuvos ryto priedas "Sostinė" Nr. 93)

MARIJOS GIMBUTIENĖS GARBEI ANTOLOGIJA IŠ PROTĖVIŲ KARALYSTĖS

Jungtinėse Amerikos Valstijose išleista antologija *Iš protėvių karalystės (From the Realm of the*

Ancestors). Šis kapitalinis veikalas skiriamas pasaulinio garso mokslininkės, archeomitologijos mokslo kūrėjos Marijos Alseikaitės-Gimbutienės (1921-1994) atminimui.

Didelėje 660 puslapių antologijoje spausdinami M. Gimbutienės kolegų ir mokinių, taip pat jos asmeniškai nepažinojusių, bet didelę įtaką patyrusių pasaulio mokslininkų, menininkų straipsniai, atsiminimai. Knygą redagavo žymiosios lietuvių mokslininkės biografe, raštų redaktorė Joana Marler.

Knygoje spausdinami net šešiolikos valstybių autorių, tarp jų - JAV ir Lietuvos straipsniai. Apie bičiulystę su M. Gimbutiene, mokslininkės įtaką rašo prof. Gintautas Česnys. Dr. Adomas Butrimas apžvelgia mokslininkės gyvenimą ir darbus, įnašą į baltų archeologiją. Vilniaus universiteto doktorantės Indrės Antanaitytės straipsnis skiriamas M. Gimbutienės sukurtai naujai mokslo šakai - archeomitologijai.

Iš JAV pranešama, kad antologija "Iš protėvių karalystės" sulaukė didelio dėmesio.

Nuo 1994 metų, kai Los Andžele mirė M. Gimbutienė, jos atminimui skirti leidiniai pasirodė įvairiose valstybėse. 1996 metais Vokietijoje išleistos dvi paskutinės mokslininkės knygos *Deivė kalba* ir *Deivės civilizacija*. Praėjusių metų pabaigoje Vilniuje išleistas veikalas *Senoji Europa*. JAV neseniai pasirodė naujas knygos *Senosios Europos deivės ir dievai* leidimas. (Lietuvos aidas Nr. 75)

KRYŽIŲ KALNE - ANTRASIS STASIO LOZORAIČIO ATMINIMO KRYŽIUS

Kryžių kalne šalia pernai iš Putnamo (JAV) nuo Vilties Prezidento Stasio Lozoraičio kapo atvežto ir Danielos Lozoraitienės pastatyto kryžiaus pastatytas dar vienas kryžius. Jis atgabentas iš Kauno. Per trečiąsias S. Lozoraičio mirties metines, jį pašventino Kauno Šv. Kryžiaus (Karmelitų) bažnyčios klebonas Algimantas Keina.

Kaip *Lietuvos aidui* sakė S. Lozoraičio atminimo komiteto pirmininkė, Lietuvos pensininkų sąjungos "Bočiai" Kauno bendrijos pirmininkė Marija Garšvienė, jos iniciatyvai čia pastatyti kryžių buvo pritarta respublikiniame "Bočių" tarybos posėdyje. Idėją parėmė Sausio 13-osios brolija, politiniai kaliniai ir tremtiniai, konservatoriai. Ažuolinį 2,2 m kryžių padarė tautodailininkas Antanas Mickevičius. Ant kryžiaus - užrašas: "Stasys Lozoraitis 1924-1994. Viešpatie, padėk

mums nepakartoti klaidos. LSP "Bočiai" Kauno bendrija". (Lietuvos aidas Nr. 118)

JONO BASANAVIČIAUS VARDAS - VILNIAUS 27-AJAI VIDURINEI MOKYKLAI

Buvusi Vilniaus 27-oji vidurinė mokykla iškilmingai atsisveikino su savo beveidžiu numeriu ir pasivadino Jono Basanavičiaus vardu.

Mokykla pradėjo veikti 1950 m. Nuo 1985 m. joje, vienintelėje Vilniuje, sustiprintai mokoma prancūzų kalbos. 1975 m. pastatytas šiandieninis mokyklos pastatas. Tada čia mokėsi 700 mokinių. Šiandien tose patalpose vargiai sutelpa daugiau kaip 1400 vaikų, per šimtą mokytojų. Mokomasi dviem pamainom. Mokinių perteklius, taip pat būtinybė remontuoti irstantį pastatą - skaudžiausi direktorės Jadvygos Kuršilienės rūpesčiai.

Jono Basanavičiaus vardą mokykla pasirinko ne atsitiktinai ir ne lengvabūdiškai, sakė direktorė. Patys mokiniai, mokytojai siūlė vardus, taip pat ir įžymiojo lietuvių kilmės prancūzo Oskaro Milašiaus. Tačiau didelė balsų dauguma buvo išrinktas Jono Basanavičiaus vardas. Buvo malonu matyti, sakė direktorė, kaip patys mokiniai ėmė domėtis J. Basanavičiaus veikla, kuriamam mokyklos muziejėliui atnešė tikrai vertingų, originalių eksponatų. Dailininkė Jūratė Šimkuvienė, kurios vaikai mokosi šioje mokykloje, nutapė Basanavičiaus portretą, puošiantį mokyklos fojė.

Formali sąsaja su didžiojo patriarcho vardu - netoli mokyklos prasideda Basanavičiaus gatvė. Tačiau pati tikroji jungtis - Basanavičiaus veikla Vilniuje. Čia jis dėjo pamatus nepriklausomai Lietuvai, čia pasirašė istorinį Vasario 16-osios Aktą, čia, Rasų kapinėse, rado ir amžino poilsio vietą.

Prof. V. Landsbergis improvizuotoje pamokoje priminė vaikams, ką lietuvių tautai, Lietuvos valstybei reiškia Jonas Basanavičius. Reikės kasdien stengtis būti vertiems šito vardo.

Paklaustas, ką jam reiškia apsilankymas mokykloje, V. Landsbergis apgailestavo, kad tik ypatingomis progomis tegali rasti tam laiko. Pamatyti mokinius, bent trumpai su jais pasišnekėti - tai dar sykį įsitikinti, vardan ko mes dirbame. Mokyklos situacija, sakė V. Landsbergis - panaši kaip ir kitų įstaigų, kaip ir visos Lietuvos. Daug kas laikosi idealizmu, pasiryžimu. Valstybė remia tiek, kiek įstengia. Tačiau laikai gerėja, tad reikia tikėtis, kad ir mokyklos padėtis pagerės. (Lietuvos aidas Nr. 100)

Viršilos charakteristika

Pusiau juokais, pusiau rimtai sakoma, kad kariuomenėje didžiausiais viršininkas yra viršila. Gal tai ir tiesa. Tie viršilos dažnai pasižymi ir šiurkštumu, ir naivumu, ir grubiu žodynu. Štai pora pavyzdžių.

Viršila, egzaminuodamas kareivį, klausia:

- Iš ko padarytas šautuvo vamzdis?
- Iš plieno.
- Gerai!
- Iš ko padaryta šautuvo spyna?
- Iš plieno.
- Gerai!
- Iš ko padarytas šautuvo gaidukas?
- Iš plieno.

- Žiopy, ar neskaitei vadovėlyje, kad iš viršminėtos medžiagos!

O štai kitas pavyzdys. Į kareivines skambina iš štabo karininkas:

- Ar ten pas jus yra toks eilinis Petraitis?
- Taip, yra!- atsako viršila.
- Pasakykite jam, kad vakar mirė jo tėvas. Tik švelniai ir mandagiai!..

Viršila išrikiavo savo kareivius ir sukomandavo:

- Visi, kieno gyvas tėvas - tris žingsnius į priekį! Petraitai, o kur tavo velnias neša? Tavo tėvas vakar mirė! Išsivaikščioti!

- Ar nepasitaikė, vaikelai, pavojų, šokinėjant parašiotu, - klausia susirūpinusi mama savo sūnų.
- Pasitaikė, mama. Vieną kartą nusileidau ant žolės ir žiūriu užrašas: "Prašau žolės nemindžioti".

Advokatas į savo žmoną:

- Paslėpk visas brangenybes ir išimk pinigus iš stalčių.
- Kodėl?
- Už valandos ateis man padėkoti klientas, kurį apgyniau teisme nuo kaltinimo vagyste.

Kalbasi du piliečiai:

- Tai atėjo laikai... Per vieną dieną Lietuvoje pavagia dešimt mašinų!
- Bet užtai arkliavagiai beveik išnyko!

□ Kauno Kristaus Prisiskėlimo bažnyčioje gegužės 10 d. pirmą kartą buvo surengtos gegužinės pamaldos. Parapijos klebonas kun V. Brusokas kvietė jaunimą ir visus tikinčiuosius malda ir aukomis paremti šios šventovės atstatymą. Iki Visų Šventųjų šventės tikimasi atkurti vidinę bažnyčios erdvę. Atstatymo darbus vykdo AB "Kausta", talkinant kariuomenės kariams ir policijos mokyklai.

□ Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Šv. Antano religijos studijų institutas Kretingoje šį pavasarį išleido absolventų laidą. Bakalauro laipsnį apgynė 47 merginos ir 2 jaunuoliai. Didžioji dalis absolventų vyks į skirtingas Lietuvos parapijas, kur mokyklose dėstys tikybą, užsienio kalbas ir dailę. Dalis studijuos toliau aukštesiose mokyklose. Naujais mokslo metais institutas priims apie 30 naujų studentų.

□ Liepos 6 d. Sioux City, IA, mirė prel. Simonas Morkūnas. 1933 - 1944 m. jis buvo Kauno Prisiskėlimo bažnyčios vikaras, 1951 - 1990 m. Šv. Kazimiero liet. parapijos Sioux City, IA, klebonas. Ir Lietuvoje, ir išeivijoje velionis pasižymėjo labdarybės darbais.

□ Geg. 11 d. Šv. Jonų bažnyčioje, Vilniuje, paminėtos pagrindinio žurnalo “Rūpintojėlio” dvidešimtosios metinės. Žurnalas gyvavo 13 m. (1997-1990). Išėjo 26 numeriai. Anot kun. Pr. Račiūno MIC, “Kronika” rūpinosi religiniais, “Aušra” - tautiniais, o “Rūpintojėlis” dvasiniais reikalais.

□ Lietuvių pranciškiečių vienuolijos 75 m. jubiliejus birželio 29 d. buvo paminėtas Čikagos Brighton Parko Svč. Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčioje ir parapijos salėje. Vienuolijos centras yra netoli Pittsburg, PA.

□ Geg. 18 d. Marijampolėje lankėsi kun. Viktoras Rimšelis MIC, ilgametis Amerikos marijonų Šv. Kazimiero provincijolas, dabartinis “Draugo” dienraščio moderatorius. Jo lankymosi tikslas - Marijampolės marijonų gimnazijos remontavimas ir atstatymas.

□ Pop. Jonas Paulius II birželio 24 d. parašė laišką Austrijos Grazo mieste vykstančiai antrajai Europos ekumeninei konferencijai.

□ Geg. 22 d. diplomatinę misiją Lietuvoje baigiančiam Vatikano apaštaliniam nuncijui arkiv. Justo Mullor Garcia įteiktas DLK Gedimino pirmojo laipsnio ordinas. Prezidento A. Brazausko pasirašytame dekrete sakoma, kad ordinas nuncijui skiriamas “už paramą stiprinant Lietuvos nepriklausomybę ir pastangas įtvirtinant mūsų valstybės tarptautinį pripažinimą bei plėtojant Šv. Sosto ir Lietuvos santykius”. Nuncijui atsisveikinant su Lietuva, geg. 23 d. Vilniaus arkikatedroje buvo koncelebruojamos šv. Mišios su Lietuvos vyskupais. Arkiv. S. Bačkis dėkojo Šv. Tėvo atstovui už pagalbą organizuojant popiežiaus apsilankymą Lietuvoje bei nuveiktus darbus Bažnyčios Lietuvoje atnaujinimui. Atsisveikinimo kalboje nuncijus sakė: “Esu jūsų bičiulis ir brolis, kuris iškeliauja, bet Lietuva visuomet man liks miela”...

□ Pop. Jonas Paulius II parašė laiškus Izraelio premjerui Benjamin Netanyahu ir palestiniečių prezidentui Yasser Arafat, kuriuose ragina atnaujinti įstrigusį Vidurio Rytų taikos procesą.

□ Birželio 7 d. Čikagoje, Jaunimo centre, buvo surengtas politinių svarstybų konferencija, pavadinta “Krikščioniškos minties pasireiškimas Lietuvos politiniame gyvenime”. Vienas iš daugelio kalbėtojų buvo Lietuvos švietimo ir mokslo ministras Zigmas Zinkevičius.

□ Prieš 10 m., 1987 m. birželio 28 d., Romoje palaimintuoju buvo paskelbtas arkiv. Jurgis Matulaitis (1871-1927), giliomis krikščioniškomis dorybėmis pasižymėjęs marijonas. Tose išskilmėse tada dalyvavo daugybė lietuvių, atvykusių iš įvairių laisvojo pasaulio kraštų. Iš Lietuvos tada galėjo dalyvauti tik maža grupė tikinčiųjų, vadovaujama Telšių vysk. Antano Vaičiaus.

□ Birželio 29 d. Vatikane, Šv. Petro bazilikoje, 29 arkivyskupams iš Afrikos, Azijos, Australijos, Europos ir Amerikos pop. Jonas Paulius II padovanojo vilnonius šalikus, vadinamus palium, simbolizuojančius arkivyskupo galią arkidiecezijoje. Tradicija dovanoti palium siekia IV a. Šiomet šias dovanas gavo su Amerikos arkivyskupais: Čikagos arkiv. Frances George ir Denverio arkiv. Charles Chaput.

□ Sibiro ir Maskvos lietuviai kreipėsi į Lietuvos regioninių problemų ir tautinių mažumų departamentą, prašydami surasti kunigą, galintį bent trumpai juos aplankyti. Balandžio pabaigoje Kraikių klebonas kun. Romas Ramanauskas aukojo šv. Mišias Šv. Liudviko bažnyčioje Maskvoje. Maskvos ir Sibiro lietuviams padėti pažadėjo Kauno arkiv. Sigitas Tamkevičius. Bus ieškoma kunigo, kuris bent mėnesį galėtų padirbėti Rytuose.

□ Šv. Adalberto (Vaitiekaus), misionieriaus ir kankinio, 1000 m. mirties sukaktis buvo iškilmingai paminėta Karaliaučiuje gegužės 2 d. Išskilmėse dalyvavo Telšių vysk. A. Vaičius, Rusijos arkiv. T. Kondrusievicz, Gniezno vysk. pagalbininkas ir Vokietijos Magdeburgo liuteronų vyskupo atstovas ir daug tikinčiųjų. Šiuo metu Karaliaučiuje dirba 9 kunigai, iš kurių 2 yra lietuviai.

Juozas M.

Laiškų lietuviams rašinių konkursas

Konkurso rašiniui siūlome pasirinkti kurią nors iš šių temų: 1. Kas padeda ir kas kliudo sugyventi su kitais. 2. Kaip nugalėti savo perdėtą išdidumą. 3. Ar nuolankumas yra silpnybė? 4. Kaip reaguoti į apkalbas. 5. Kaip vertinti pasiteisinimą: "Ne mano kiaulės, ne mano pupos". 6. Ar sutinkate su teigimu, kad dora neįmanoma be tikėjimo? 7. Koks turėtų būti šių dienų kunigas. 8. Kaip žiūriu į Lietuvos ateitį.

Konkurse gali dalyvauti ir suaugusieji, ir jaunimas. Jaunimui priklausys tik vidurinių ir kitų tolygių mokyklų moksleiviai. Jie būtinai turi pažymėti, kad rašinys skiriamas jaunimo' grupei.

Straipsnio apimtis - apie 6 mašinėlę rašyti puslapiai, jaunimo gali būti trumpesni. Straipsnis pasirašomas slapyvardžiu, į atskirą vokelį (ant kurio užrašomas tik slapyvardis) įdedama tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas. Vokelis kartu su straipsniu įdedamas į didesnę voką ir siunčiamas redakcijai šiuo adresu: *Laiškai lietuviams*, 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636, USA. Rašiniai turi pasiekti redakciją iki 1998 m. vasario 16 dienos. Premijų didumą ir skaičių nustatys Vertinimo komisija.

Mielieji skaitytojai,

Malonu mums girdėti ir skaityti, kad daugelis Jūsų džiaugiasi *Laiškais lietuviams*, juos labai giria ir vertina. Ypač iš Lietuvos skaitytojų gauname daug komplimentų. Bet nežinau, ar kam į galvą ateina mintis, kad šio žurnalo leidimas gali užsibaigti? Kodėl? Labai paprasta priežastis. Trūksta bendradarbių, trūksta straipsnių, nežinia, kaip bus su redaktorium, kuris šį leidinį redaguoja nuo 1950 metų ir jau seniai būtų turėjęs išeiti į pensiją, jei būtų atsiradęs koks nors jo pavaduotojas. Deja...

Lietuvoje turbūt yra daugiau skaitytojų negu užjos ribų. Į ten siunčiame apie 600 egzempliorių, bet jie eina iš šeimos į šeimą, iš rankų į rankas. Tad kaip tik laukiame pagalbos iš Lietuvos, kur yra daug sugebančių rašyti. Mūsų kasmetiniuose konkursuose paprastai dalyvauja nemaža žmonių iš Lietuvos, bet šalia konkursų labai mažai kas teparašo. Gal čia honoraro klausimas?

Šia proga norime pacituoti, ką š.m 29-ame *Apžvalgos* numeryje rašė į Lietuvą atvykusi *Draugo* redaktorė Danutė Bindokienė: "Bendradarbių mes turime labai daug, bet 99,9 procentai yra neapmokami. Mūsų žmonės pripratę bendradarbiauti. Jie žino - reikia. O jeigu aš pasiūlau honorarą, kuris yra labai menkas, dažniausiai jie sako: tebūna auka *Draugui*". Išėivijoje taip buvo nuo pat pradžios, taip yra ir dabar. Žinome, kad Lietuvoje šiuo atžvilgiu yra visiškai kitaip įprasta. Mes už atsiųstą straipsnį paprastai duodame žurnalo prenumeratą. Kai kuriais atvejais duodame ir mažą 10 dol. honorarą.

Kai kurie skaitytojai labai nepatenkinti, kad mes kartais tuoj neatsakome į jų laiškus. Atsiprašome, bet reikia suprasti, kad mūsų redakcijoje dabar dirba tik vienas žmogus...

Redaktorius

LAIŠKAI LIETUVIAMS-Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius - Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas-Algirdas Paliokas, SJ. Techninė redakcija - Jonas Kuprys ir dr. Jonas Boguta. Administratorė - Marija A. Jurkutė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (773) 737-8400. FAX (773) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata-20 dol., atskiras numeris-2 dol.